

LUNDS
UNIVERSITET

Snacket dagen efter

En enkätstudie om gymnasieelevers attityder och språkbruk kring sex och sexualitet

Towe Viksten

Avdelningen för mänskliga rättigheter
Historiska institutionen
Kurskod: MRSK62
Termin: Vårterminen 2019
Handledare: Lena Halldenius
Omfång: 15 667

Abstract

Syftet med denna studie är att öka förståelse om gymnasieelevers attityder och språkbruk gällande sex och sexualitet. En kvalitativ och kvantitativ analys användes på enkätundersökningen som genomfördes under våren 2019 i tre olika städer i Sverige. Detta gav möjligheten att synliggöra de rådande normerna som cirkulerar kring sex idag samt en insikt i hur eleverna kommunicerar med varandra. Det teoretiska ramverket har varit av socialkonstruktivistisk utgångspunkt med hjälp av litteraturen författad av Sally Haslanger och Karin Milles. Där språket konstruerar vår verklighet och blir vardagskunskap. Med hjälp av Haslangers begreppsdesign utökade möjligheten att undersöka språkbruket samt att utmana begreppet *oskuld*.

Resultatet visade huvudsakligen att eleverna hade en liberal ståndpunkt gällande normer och attityder om sex och sexualitet. Det visade också att tjejer i större utsträckning anser att det finns normer som påverkar deras handlingsutrymme. Det språkbruk som användes var varierande och påverkade personer olika beroende på kön och grupp. Språket bland killar antydde på att det fanns en hävdande och kaxig attityd efter att en kille hade sexdebuterat. Eleverna ansåg delvis att en person kan bli behandlad annorlunda om personen ifråga har sexdebuterat eller inte. Det betraktades som viktigt eftersom de antingen blir inkluderade eller exkluderade i gruppens samtal. Utifrån teorin skapades det en förståelse för hur attityder och språket är sammanflätade, däremot uppkom det en tvetydighet då oskulds-begreppet inte har samma negativa påverkan som den svenska kontexten antar. Trots det visade de fasta resultaten att oskulds-begreppet används flitigt oavsett kön och sexdebut-begreppet har inte gjort tydligt avtryck bland ungdomarna. Det skiljde sig däremot när en närmare granskning av de fria svaren genomfördes, där oskulds-begreppet sammansvetsades med negativ mening.

Nyckelord: Normer, attityder, språkbruk, socialkonstruktivism, oskuld, sex, sexualitet, gymnasieelever

Abstract

The purpose of this study is to increase the understanding of attitudes and parlance regarding sex and sexuality practiced by high school students. A qualitative and quantitative analysis was used on the survey conducted in spring 2019 in three different cities in Sweden. This gave the opportunity to make the prevailing standards that circulate around today visible and an insight to how the students communicate with each other. The theoretical framework has been of a social constructivist starting-point with the help of Sally Haslanger and Karin Milles and their work. Where language constructs our reality, and becomes everyday knowledge. Seeking assistance in Haslanger's concept design, the result was that it enhanced the study to investigate the parlance and to challenge the concept *virgin*.

The results from the survey displayed mainly that the students had a liberal approach regarding norms and attitudes connected to sex and sexuality. It also showed that girls to a greater extent believe that there are norms that affect their liberty to act as they like. The language used by students varied and affected people differently depending on what gender the respondent had and what social group they belonged to. The language used among boys suggested that after a boy had their sex debut, their attitude tended to be assertive and confident. The students partly considered that a person may be treated differently if the person in question has sex debuted or not. It was considered important because they are either included or excluded in the group's conversation. Based on the theory, an understanding of how attitudes and language are intertwined was created, but an ambiguity arose when the virginity concept did not have the same negative impact as the Swedish context assumes. Consequently, the result was that the concept of *virgin* is used extensively regardless of what gender the respondent had, and that the concept 'sexdebut' had not yet made an impression among the students. However, this differed when a closer examination of the handwritten and self-thought answers was carried out, where the concept of virginity was welded with negative meaning.

Keywords: norms, attitudes, language, social constructivism, virginity, sex, sexuality, high school students

Innehållsförteckning

1	Inledning	2
1.1	<i>Problemformulering, syfte och frågeställningar</i>	3
1.2	<i>Material och avgränsningar</i>	5
1.2.1	Primärmaterial	5
1.2.2	Sekundärmaterial	5
1.3	<i>Forskningsetiska bedömningar</i>	6
2	Litteraturoversikt och tidigare forskning	8
2.1	<i>Ungdomar och sex</i>	8
2.2	<i>Språkets funktion</i>	13
2.3	<i>Mötet inom vården</i>	16
2.4	<i>Begränsningar</i>	18
3	Metod och teori	20
3.1	<i>Enkät som metod</i>	20
3.2	<i>Socialkonstruktivism och begreppsdesign</i>	23
3.2.1	Deskriptiv metod	26
3.2.2	Begreppsdesign	26
4	Resultat	28
4.1	<i>Uttryck sinsemellan</i>	28
4.1	<i>Vad innebär första gången</i>	30
4.2	<i>Normer och press</i>	30
4.3	<i>Sexuellt aktiv eller inte?</i>	31
4.4	<i>Finns det press att ha haft sex i sin umgängeskrets?</i>	32
4.5	<i>Annorlunda behandling av gruppen</i>	33
4.6	<i>Ordassociationer</i>	35
4.7	<i>Språk och begrepp</i>	37
7	Analys	39
7.1	<i>Normer och press</i>	39
7.2	<i>Attityder gentemot sex och sexualitet</i>	42
7.2.1	Sexuellt aktiv eller inte	42
7.3	<i>Språkanvändning</i>	45
7.3.1	"Jag sexdebuterade?"	46
7.3.2	Attitydundersökningens möjliga påverkan	46
7.4	<i>Begreppsdesign: revidering & analys av oskuld</i>	47
7.4.1	Syftet med oskulds-begreppet och konstruera	47
7.4.2	Begreppets uppgift och utmaning	48
7.4.3	Brist på slagkraft?	49
7.4.4	Resultat av begreppsdesign i komprimerad form	50
8	Sammanfattning och diskussion	52
	Referenser	54
9	Bilaga	56

1 Inledning

Idag anses Sverige vara ett av världens mest jämställda länder med en positivt och liberal syn på sex och sexualitet.¹ Trots dagens utveckling kämpar kvinnor fortfarande för sin rätt till sexualitet och kropp. Ett bidrag till att denna utveckling går i rätt riktning är att myten om mödomshinnans existens har utmanats genom att begreppet har ersatts av begreppet slidkrans för att ge en tydligare definition vad det faktiskt är.² På så sätt har flera blivit medvetna hur myten har ständigt kontrollerat kvinnans sexualitet och kropp. Fastän vi har mer kunskap så finns det flera olika begrepp som syftar till att kontrollera och osynliggöra kvinnors sexualitet och sexuella lust. Ett av dem är begreppet *oskuld*, som Riksförbundet för sexuell upplysning (RFSU) började utmana år 2015. De menade att begrava begreppet och ersätta det med ett som överensstämmer med vad som faktiskt sker; *sexdebut*.³ Begreppet *oskuld* syftar på någon som inte har haft sex, i synnerhet vaginalt penetrationssex. Om vi vänder på ordets betydelse innebär det att någon som har haft sex inte längre är *oskuld*, det gör att ordets antonym återstår: *skuld*.⁴

I Katarina Wennstams, författare och journalist, P1vinterprat 2018 diskuterar hon hur kvinnors sexualitet och rätt till sin kropp är sammankopplat med patriarkatet och mäns syn på kvinnor. Inom denna diskussion menar hon att män ständigt har kontrollerat kvinnans kropp och det i sin tur har att göra med mäns fysiska och psykiska våld mot kvinnor. Den verbala kontexten är viktig att förstå för att förändra mäns våld mot kvinnor. Wennstam menar att begreppet *oskuld* tillhör en större diskurs och har mer

¹ Milles, Karin, Holmdahl, Jessica, Melander, Ida och Fugl-Meyer, Kerstin ” *Something that stretches during sex’: replacing the word hymen with vaginal corona to challenge patriarchal views on virginity*” 2018, Vol. 12 Issue 3, p294-317. 24p. 1 Chart, 2 Graphs. S.295.

² Monica Christianson och Carola Eriksson, ”Myter om mödomshinnan – en genusteoretisk betraktelse av mödomshinnans natur och kultur” i: Hovellius, Birgitta & Johansson, Eva E. (red.), *Kropp och genus i medicinen*, Studentlitteratur, Lund, 2004 S.319.

³ Renklint, Sigrid, ”RFSU begraver oskulds begreppet” SVT, Publicerad:2015-06-14(Hämtad: 2019-03-13)

⁴ Knöfel Magnusson, Anna, ”*Slidkransen: Frågor, svar och myter kring mödom och oskuld*” RFSU,2009, ISBN 978-91-85188-41-3 S.17.

negativ laddning än vad vi tror, för både män och kvinnor. Hon hävdar att om vi förändrar *hur* vi talar om första gången någon har sex kommer det resultera i en förbättrad syn hur kvinnor ser på sin rätt till sexualitet, kropp och lust och förhoppningsvis att det kan vara en del av lösningen för mäns våld mot kvinnor minskar.⁵

Är det så att människor lägger vikt vid huruvida någon är sexuellt aktiv eller inte? Lever konceptet av att en tjej förlorar sin oskuld och det är en kille som tar hennes oskuld kvar än idag? Denna heteronormativa definition av oskuld, två personer som har vaginalt penetrationssex, anses felaktig, ofullständig och exkluderande för HBTQ-personer⁶, eftersom att sex inkluderar flera olika varianter utöver penetrationssex såsom, oralsex, petting och analsex. Därav blir det ofullständigt att associera att 'förlora sin oskuld' till sex mellan en man och kvinna. Andrea Barrica menar att det är ett förlegat koncept som bidrar till press, ångest, stigma och skam för dem som har och inte har sex. Ju mer vi använder begreppet oskuld som ett normproducerande element desto mer leder det till att osynliggöra problem som kan uppstå ihop med sexualitet, njutning och samtycke. Barrica belyser ytterligare ett problem, att användningen av oskulds-begreppet av samhället påverkar hur kvinnor och män blir betraktade och behandlade olika.⁷ Det råder könsladdade konnotationer om att kvinnor ska "spara den" och män ska "bli av med den". De med en penis blir firade och hyllade för att ha blivit av med oskulden, medan de med snippa ska skämmas för att de inte har sparat den, utan tillät någon att ta den.⁸

1.1 Problemformulering, syfte och frågeställningar

De normer och språkbruk som beskriver kvinnor och mäns sexuella aktörskap idag kan anses tillhöra en större problematik. Då kvinnans kropp beroende på kontext kan ha en

⁵ Vinter (2018), Katarina Wennstam. [Radioprogram] Producent: Erika Strand Berglund, Sveriges Radio, P1 25 december

⁶ HBTQ är ett samlingsnamn och en förkortning för homosexuella, bisexuella, transpersoner och queera uttryck och andra identiteter.

⁷ Howard, Laken "Why Are We Still So Obsessed With The Concept Of Virginity In 2018?" Bustel, 2018, (Hämtad: 2019/03/13)

⁸ Howard, 2018, (Hämtad: 2019/03/13)

avgörande roll för liv och död, eftersom det finns en social förväntning att kvinnan ska spara sin så kallade oskuld till rätt person. Samhällets syn på kvinnan kan således påverka kvinnans egna uppfattning om sig själv gällande sex och sexualitet. En del menar att om personen inte följer de vedertagna normerna om att ha sex för första gången, försätts personen i skuld. Exempelvis om kvinnan har sex utanför en kärleksrelation eller med flera under en kortare tid kan samhället rättfärdiga att namnge henne med nedvärderande ord. Å andra sidan så kan samma scenario för mannen utmynna i att han istället hyllas för sina sexuella prestationer. Med detta sagt så kan vi ställa oss frågor om denna kontext stämmer bland ungdomar idag? Finns det en normativ kodning av kön kvar?

Denna uppfattning och syn på kvinnan handlar även om den verbala aspekten, hur vi talar om och med varandra, som i sin tur kan skapa attityder. Om vi förändrar sättet hur vi ser på och talar om första gången någon har sex, kan det förändra normer och attityder kring sex och sexualitet? Det är däremot svårt att försöka ändra samhällets syn på kvinnor genom att bara försöka ändra ett uttryck eller begrepp. Däremot genom att undersöka ungdomars syn och attityd till sex kan en uppfattning av den nutida svenska kontexten nås. Det är ungdomarna som är vår framtid och genom att ändra deras synsätt så kan en långsiktig förändring möjliggöras.

Utgångspunkten med denna studie är normativ, där undersökningen fokuserar på att förändringen ska ske framåt för hur ungdomar ser på sex och sexualitet. Genom att väva in olika historiska aspekter går det att beakta och skapa förståelse för hur det har sett ut innan inom denna diskurs samt varför en del attityder och normer finns kvar än idag. För att uppnå syftet genomfördes en enkätundersökning under våren 2019, där målgruppen var gymnasieelever 16–19 år. Metodiken begreppsanalys har använts på mitt primärmaterial, för att därefter revidera och analysera språket, i synnerhet begrepp. För att kunna synliggöra de attityder och normer som förekommer idag har en socialkonstruktivistisk teori valts. Perspektivet kan också vägleda i hur människor talar med varandra och vilket samspel det finns mellan varandra, samt hur vi konstruerar vårt samhälle. Mitt syfte med denna studie är att bidra till ökad kunskap om attityder och språkbruk hos ungdomar. För att samtidigt öka förståelsen för hur normer påverkar hur de ser på sex och sexualitet. Detta kan möjliggöra arbetet om ungdomars sexuella

utveckling i samspel med att öka deras kunskap om sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter.

Frågeställningar:

- *Hur kan vi genom socialkonstruktivistiskt perspektiv förstå hur gymnasieelever i Sverige ser på sex och sexualitet idag?*

För att besvara den övergripande frågan ställs följande underfrågor

- *Hur ser respondenternas språkbruk ut kring sex och sexualitet?*
- *Vilka uttryck använder eleverna när de talar med och om varandra?*
- *Finns det normer och press när det kommer till sex?*

1.2 Material och avgränsningar

1.2.1 Primärmaterial

Primärmaterialiet består av svar och resultat från enkätundersökningen som genomfördes vårterminen 2019 under perioden 12 april till 7 maj i Sverige. Enkäten besvarades av 144 gymnasieelever från tre olika städer i Sverige, varav en var universitetsstad, en mellanstor kommun i södra Sverige och en förort i Stockholm. Avgränsningen till att ta med flera olika städer beror på möjligheten att försöka undersöka om det finns något samband mellan var respondenten bor och hur respondenten talar och ser på sex och sexualitet.

Primärmaterialiet kommer presenteras och diskuteras under avsnitten, metod och teori, resultat och analys.

1.2.2 Sekundärmaterial

Sekundärmaterialiet kommer bestå av tidigare forskning där fyra verk främst används mest. De tre första studerar attityder och den sistnämnda kompletterar med att

ifrågasätta normer och föreställningar. Lotta Löfgren-Mårtenson *"Att förstå sexualitet utifrån sociala och kulturella perspektiv"*, Mariet Ghadimi *"Om kravet på oskuld"*. Laura M. Carpenter *Ambiguity of "Having Sex": The Subjective Experience of Virginity Loss in the United States* och Monica Christianson och Carola Eriksson kapitel *"Myter om mödomshinnan – en genusteoretisk betraktelse av mödomshinnans natur och kultur"* i *Kropp och genus i medicinen*, och kommer presenteras närmare i nästa kapitel, litteraturoversikt och tidigare forskning.

1.3 Forskningsetiska bedömningar

De forskningsetiska bedömningarna är relevanta att betrakta då mitt urval för enkäten är gymnasieelever. Enkäten gick ut till gymnasieelever, därmed varierar åldern hos respondenterna från 16 till 19 år. Med tanke på uppsatsens syfte, att skapa förståelse om gymnasieelevers attityder kring sex och sexualitet, kontaktades skolor för att sprida enkäten samt för att få kontakt med eleverna. Det som bör beaktas är att skolan används här som en väg in för att kunna genomföra undersökningen. Därmed har det förtydligats för lärare och rektorer att den är frivillig och anonym, samt att jag gärna kunde komma till skolan och presentera min enkät, och besvara eventuella frågor direkt. För att tydliggöra den information som behövdes för enkäten inkluderades ett följebrev med information till lärarna och eleverna. Vid besöket av en av städerna så hade jag med mig informationsbrev som beskrev studien, vilka som stod som ansvariga och vart den kommer att publiceras. För de andra städerna bifogades informationsbrevet i de mail och Facebookinlägg som skickades ut till eleverna via lärare. Själva enkätundersökningen inleddes med information om studien, syftet och hur enkäten var utformad. Det förtydligades även att det var anonymt och frivilligt och att svaren inte går att koppla till respondenten. Trots att samtycke anses uppkomma när respondenten väljer frivilligt att svara så förtydligades det med att göra ett aktivt val där de gav samtycke.

När det är helt anonyma enkätundersökningar kan ett minskat vetenskapligt värde uppstå, på grund av att det inte går att följa upp respondenten. Ytterligare en aspekt är att svarens trovärdighet minskar. Eftersom syftet med studien är att undersöka gymnasieelever, inte några specifika klasser eller åldra, så har jag försökt minimera

risk av osäkerhet genom att de ska fylla i vilken skola de går i, däremot kommer inte skolans namn nämnas i uppsatsen. Skolorna jag har vänt mig till är de som gett mig tillåtelse att besöka eller sprida enkäten i skolan. På så sätt kan jag kontrollera vilken skola svaren kommer ifrån. Resultatet kommer utgå från de svar som kommit in från de skolor jag vänt mig till. De elever som uppgav sig gå på en annan skola har automatiskt plockats bort, eftersom enkäten är webbaserad så finns det risk att den sprids utanför målgruppen. För att minska risken har svarsalternativen varit tidsbegränsade.

Eftersom jag anser att orden män och kvinnor inte speglar min målgrupp bra kommer jag härnäst skriva deras kön som tjejer och killar.

2 Litteraturöversikt och tidigare forskning

I detta avsnitt kommer tidigare forskning presenteras där jag har ringat in dessa i olika teman: *ungdomar och sex, språkets funktion, mötet i vården och begränsningar*. Forskningsläget som existerar kring ungdomar, språkbruk och sexualitet är brett och omfattande, därav kategoriteman. Trots att forskningsläget är omfattande finns det flera forskare som menar att det behövs mer forskning kring ungdomar och sex då de finns en brist i litteraturen om ungdomars gängse uppfattning kring sex och sexualitet. Det har noterats att det mesta av litteraturen behandlar kvinnor som grupp och inte specificerar ålder. Samtidigt kan vi se att majoriteten berör tjejer och kvinnor i olika kontexter, och fåtal berör både och/eller endast killar och män. På så sätt kan vi se behovet att skapa förståelse på ett bredare plan när det kommer till attityder och normer hos ungdomar idag. Däremot är det en del som lägger sin argumentation vid att det är tjejer och kvinnor som påverkas mer av problematiken med sexnormer, sexdebuten och därmed är det utav den motiveringen forskningen lägger just denna fokus på. Gemensamt kan vi se att alla lyfter problematiken med oskuds-begreppet/förlusten och dess funktion. Samtidigt är det en del som inte anser att det måste revideras utan det är själva den sociala konstruktionen som väger tyngre.

2.1 Ungdomar och sex

För att skapa förståelse för vad ungdomar har för attityder och uppfattning om sex och sexualitet var en relevant utgångspunkt att granska attitydundersökningar om ungdomar. Ett utav verken som har samlat ihop flera varianter av undersökningar är Elisabet Häggström-Nordin och Chris Magnusson andra upplaga av *Ungdomar, sexualitet och relationer*. Det är en antologi där de har ett multidisciplinärt perspektiv med fokus på folkhälsovetenskapliga, sociologiska och psykologiska infallsvinklar. Syftet är att nyansera och skapa en bredare bild av ungdomars sexualitet och menar att det finns ett

stort glapp av litteratur som berör det. Genomgående i boken tas olika undersökningar upp för att påvisa förståelsen av svenska ungdomars sexuella utveckling samt hur det har förändrats. Boken kastar ljus på de tabubelagda områdena och de problematiska ämnena som vi måste fortsätta att arbeta med, de hävdar att de senaste årtiondena har det skett stora förändringar inom attityderna, framförallt gällande inställningen till den så kallade kärleksideologin har förändrats.⁹ Denna utveckling och förändring liknar Lotta Löfgren-Mårtensons studie i *Att förstå sexualitet utifrån sociala och kulturella perspektiv* som har fungerat som sekundärmaterial i uppsatsen. Avsnittet bygger på Anthony Giddens tes att det numera finns nya möjligheter för människan att välja partner och att experimentera sexuellt, däremot menar han att inte alla gränser, normer eller tabun har upphört. Han menar snarare att det handlar om förskjutningar av gamla gränser, därav kan de var intressant att studera just ungdomssexualitet, och ställa frågan om vilka normer som gäller bland de unga. Har kärleksideologi lika stor betydelse i livet för unga idag? Numera är det accepterat att uttrycka sin sexualitet tillsammans med någon som en inte är kär i, fastän acceptansen så värdesätter unga först och främst ändå kärleks-/förälskelserektion enligt Löfgren-Mårtenson.¹⁰ Mariet Ghadimi lyfter i avsnittet *Om kravet på oskuld* i RFSU broschyr från 2016, att trots diskussionen om normer och sexualitet i viss utsträckning är lika för könen så motsägs det av att i praktiken finns det andra normer som styr. Ghadimi instämmer till viss del med Giddens men hävdar att trots att det eftersträvansvärda anger att båda könen i huvudsak bör utöva sin sexualitet i en romantisk relation är det mer acceptabelt för pojkar än för flickor att ha sex även utanför en kärleksrelation.¹¹ Vidare väger hon in klassdimensioner till skillnad från tidigare nämnda och menar att ekonomiska förutsättningar påverkar hur flickor i utsträckning har möjlighet att agera i likhet med den normativa kvinnligheten. Däremot väger hon inte in hur det är för pojkar. Ghadimis utformning av studien liknar den jag har gjort, där syftet är att studera elevers

⁹ Häggström- Nordin, Elisabet och Mattebo, Magdalena Det romantiska heterosexuella kärlekskomplexet *Ungdomar, sexualitet och relationer* i Häggström-Nordin, Elisabet & Magnusson, Chris (red.), 2. [utökade och uppdaterade] uppl., Studentlitteratur, Lund, 2016, S.57.

¹⁰ Löfgren-Mårtenson, Lotta, "Att förstå sexualitet utifrån sociala och kulturella perspektiv" i "Samhällskroppen - om samhälle, kön och sexualitet: Ett kunskapsmaterial för lärare i samhällsorienterande ämnen i grundskolan och gymnasieskolan" av Katarina Lindberg och Hans Olsson, RFSU, 2016, S.116.

¹¹ Ghadimi, Mariet, Om kravet på oskuld i *Samhällskroppen - om samhälle, kön och sexualitet: Ett kunskapsmaterial för lärare i samhällsorienterande ämnen i grundskolan och gymnasieskolan* av Katarina Lindberg och Hans Olsson, (red.) 176–185, RFSU, 2016, S.177.

inställning till föräktenskapliga sexuella relationer utifrån ett köns- och etnicitetsperspektiv. Syftet var att ta reda på andelen elever som av sina familjer förväntas vänta med sex tills de gifter sig. Hon lägger därmed en större vikt på familjens påverkan och inflytande hos högstadieelever än vad jag ämnar göra. Hon diskuterar att det finns en särskild plats i synen på ungas sexualitet när de intar sexual-debuten, och ställer frågan vad ser vi som en ”lyckad” debut? Hon menar att om vi bortser från vad som räknas som debut, alltså traditionellt syftar debut till samlagsdebuten, men att det är en diskussion för sig och genom att sammanfläta olika delar i sexual modellen, såsom partner, plats, handling med sexdebuten. Ytterligare tillägger Ghadimi att det finns föreställningar om hur debuten bör gå till: med vem det ska vara med, var den bör ske, och vad som ska ske. Diskussionen går sedan vidare att de flesta, synnerhet vuxna, antagligen tycker det är bättre att det första samlaget ska vara på ett visst sätt, i en säng under ordnade former med en stadig partner av motsatt kön, än att det ska vara av spontan lust på en äng en sommarkväll, med en nyanländ sommargäst med kanske samma kön eller kanske flera personer. Sedan påstår hon att vi människor lägger större vikt vid hur debuten går till för flickor än för pojkar.¹² Christianson och Eriksson hävdar att i denna kontext riktas oskuld-begreppet endast till unga kvinnor och berör inte alls pojkar och män. Den maktkonstruktionen innebär att den unga kvinnan degraderas till ett lägre stående objekt helt i händerna på den kontrollerande mannen.¹³ En problematisering att se oskuld-begreppet endast berör flickor och kvinnor kan förstås genom historisk och kulturellt perspektiv men bör däremot inte utesluta pojkar och män eftersom de också tillhör och upprätthåller oskuldkontexten. Därmed kan det anses att det är upp till individen själv att bestämma om sexdebuten.

Löfgren-Mårtenson hävdar att även om ungdomar skapar sina egna ramar och modeller för hur de ska förhålla sig till sin sexualitet, så ryms dessa också inom de övergripande regleringar och normer som kulturen format.¹⁴ Vidare hävdar hon att ungdomssexualitet korsas av ett antal motstridiga diskurser om sexualitet och kön. Det är exempelvis vanligt med både frisläppt sexualitet och trohetsideal, homofobi och öppenhet inför homosexualitet, och en allt mer öppen sexualitet ihop parad med skam-och

¹² Ghadimi, 2016, S.182.

¹³ Christianson och Eriksson, 2004, S.320.

¹⁴ Löfgren-Mårtenson, 2016 S.116.

skuldkänslor.¹⁵ Löfgren-Mårtensson baserar sina argument på Margareta Forsberg studie, där Forsberg menar att ungdomar och sexualitet inte utgår från en ungdomssexualitet utan flera parallella. Bland annat beroende på kön och utifrån vilken grupp personen tillhör i övrigt. Forsberg poängterar även att numera är den svenska synen på sexualitet influerad av olika kulturella influenser än vad den har varit tidigare. Eftersom nya befolkningsgrupper påverkar den mångfald av normer och attityder som existerar samtidigt, således blir det svårare att tala om sexualitet i singularis.¹⁶

Sekundärmaterialiet *Ambiguity of "Having Sex": The Subjective Experience of Virginity Loss in the United States* skriven av Laura M. Carpenter, diskuterar i sin artikel konceptet 'att förlora oskulden' och hävdar att det är något som har setts universellt som en passage att gå från att vara barn till vuxen. Hon utgår ifrån att förstå sexualitet som socialt konstruerat.¹⁷ Denna artikel baseras på intervjuer av personer mellan 18–35 år med olika sexuella läggningar som bor i USA. Främst undersöks den tvetydighet som råder kring beteende och identitet när det kommer till att ha sex för första gången. Tre primära tolkningar av oskuld lyfts fram, att det kan ses som en gåva, stigma (oönskad social stämpling som orsakar bland annat skam, lidande och minskad självuppskattning) eller del av en process av jaget.¹⁸ Detta instämmer Christianson och Eriksson däremot de lyfter mer fokus på begreppet 'förlora oskulden' innebörd och dess konsekvenser. Det ansågs stigmatiserande för männen om de inte hade någon erfarenhet av samlag eftersom bristande sexuell erfarenhet och kunskap för dessa män innebar en känsla av maktlöshet. För kvinnor innebar 'förlora oskulden', i linje med rådande dubbelmoral, att underordningen förstärktes eftersom de förskansar sig kunskap och erfarenhet som traditionellt förbehållits män.¹⁹

Carpenter till skillnad från Löfgren-Mårtensson och Ghadimi lyfter identiteten, och menar att i det moderna sociala livet så finns det definitioner och tolkningar av oskuldsförlust som kan tjäna olika syften. Hon hävdar att det kan fungera som ett

¹⁵ ibid. S.116.

¹⁶ ibid. S.117.

¹⁷ Laura M. Carpenter, *Ambiguity of "Having Sex": The Subjective Experience of Virginity*, *The Journal of Sex Research*, Vol. 38, No. 2 (May, 2001), pp. 127-139, S.127.

¹⁸ Carpenter, 2001, S.136.

¹⁹ Christianson och Eriksson, 2004, S.319.

verktyg för att konstruera sexuell identitet både på sociala och personliga nivåer. De sätt som människor definierar oskuld förlust på avgörs vid den punkt där de ser sig själva, och andra, förflytta sig från 'oskuld' till 'icke-oskuld' identitet såväl som när de anser att det är lämpligt att göra denna övergång.²⁰ Hon förklarar vidare att sociologer vanligtvis teoretiserar identitet som en bro som kopplar individen och samhället, där det finns en social identitet och en personlig identitet. Tolkningar av oskuld förlust påverkar individens beteende, inklusive deras beslut om när man ska förlora oskulden, där Carpenter menar att när en person ska anta en ny personlig och/eller social identitet, och hur man presenterar sig för andra (vilken social identitet som hävdar eventuellt distinkt personlig identitet). Hon belyser återigen den tvetydighet oskuld-begreppet besitter samt att den ger människor en viss, om begränsad, diskretion vid konstruktionen av sina sexuella identiteter. Dessutom kontextualiserar hon 'att förlora oskulden' genom ett historiskt perspektiv, hur det har utvecklats och gått från en innebörd till en annan. Från att det varit rotat i kristendomen, och något setts som rent och oskyldighet för ogifta kvinnor till att det blivit mer liberalt. Till exempel kan personer som tolkar jungfru som ett stigma associera jungfruidentitet med "förlorare" eller "tönt" identitet, medan andra människor som ramar jungfru som värdefull gåva kan koppla jungfruidentitet med traditionell feminin identitet.²¹

Den problematik som RFSU belyste kring oskuld-begreppet liknar den diskussion som Carpenter exemplifierar. Carpenter tillägger att om vi förnekar den traditionella ekvationen av oskuld förlust med första samlag och istället breddar det, genom att definiera oskuld förlust som möjligt genom oral eller analsex med samma sexpartner utökar status väsendet för oskuld förlust till homosexuella, bisexuella och heterosexuella människor. Därmed blir det mer inkluderande än exkluderande. På samma sätt som att utesluta tvångssex från definitionen av oskuld förlust är att påstå att övergången från oskuld till icke-oskuldidentitet inte kan åläggas av en annan utan snarare måste väljas av den som gör övergången.²² Avslutningsvis så menar hon att genom att utmana traditionella definitioner av oskuld förlust kan individer och sociala

²⁰ Carpenter, 2001, S.128.

²¹ ibid.

²² ibid. S.136.

grupper bidra till att förändra rådande kriterier för att tilldela social identitet och möjligen också främja större social rättvisa.²³

2.2 Språkets funktion

Valet att presentera den språkliga infallsvinkeln är på grund av att uppsatsen använder sig av begreppsdesign, där språket står i fokus. Genom att presentera språkets funktion kan en förståelse vad för betydelse språket har för människors sociala konstruktion av sex och sexualitet. Christianson och Eriksson beskriver i sitt kapitel i boken *Kropp och genus i medicinen* likt Carpenters diskussion om ordet jungfrus uppkomst, däremot syftar de till sambandet mellan jungfrudom och den blödning som förväntas uppstå vid samlag. Jungfru kommer från antiken och betydde då en kvinna som var ogift av adlig börd. Inom de latinska rötterna syftar ordet till styrka och skicklighet och som idag är den allmänna föreställningen att syftar till sexuell orördhet och renhet. En del tolkningar av mytologiska litteraturen gör gällande att jungfrudom är en skatt som kan tas eller gå förlorad, vilket vi kan se idag används när det kommer till uttryck såsom att "förlora oskulden" eller "bli av med oskulden". På så är det lätt att tro att det är något i kroppen som ändras första gången någon har sex.²⁴Jungfrudom har Anke Bernau lyft i sin bok *Virgins: a cultural history* men har fokus på hur det skrivs om 'virginity' utifrån kulturell, medicinsk och religiös infallsvinkel. Utgångspunkten är lik Carpenter som diskuterar utifrån den engelska översättningen av oskuld: virginity i USA. Oskuld är egentligen könsneutralt medan virginity är könsladdat, som syftar till jungfru och därmed kvinna.²⁵Bernau tar fram de huvudsakliga punkterna inom den hektiska debatten angående oskuld i västvärlden idag, vilket är sexualkunskap. Hon menar att de större frågorna i debatten är tonåringars sexualitet, abort, sexuell hälsa, preventivmedel, sexuell läggning och könsroller. Vidare ifrågasätter hon om tonåringar ska bli erbjudna övergripen sexualkunskap, eller om de ska bli tillsagda att de ska vänta tills de ingår i ett äktenskap, och menar att båda sidorna av debatten argumenterar att det som står på spel är inget mindre än framtiden av västvärldens samhälle. Frågorna och även svaren

²³ ibid.

²⁴ Christianson och Eriksson, 2004, S.320.

²⁵ Bernau, Anke, *Virgins: a cultural history*, Granta, London, 2007, S.34.

om oskuld kommer påverka oss idag och imorgon.²⁶Hon tillägger att under tiden vi granskar området bör vi inkludera flera komponenter såsom kärlek, ärlighet, döden, våld, skönhet, avsky, passivitet. Hon menar att allt handlar om makt, genom att säga

It is always about power: power make meanings, the power to resist or transform them. Protean in nature, virginity's proliferation of meanings and desires ensures its ongoing presence in Western culture. Virginity is never lost.²⁷

Om vi vänder över till den svenska kontexten och oskuldproblematiken så menar författaren och lektorn Karin Milles i ”*Feminist language planning in Sweden*” att vi måste lägga fokus på språkförändringens process. Artikeln bidrar med att försöka hjälpa till att nyansera den nuvarande beskrivningen av prestationerna av feministisk språkplanering, framförallt genom två förändringar. Hon menar att det har hävdats att språkliga myndigheter har ignorerat frågan i Sverige. Det har däremot förändrats nu, och menar på att det inte stämmer längre. Utan lyfter att Sverige kan vara ett bra exempel där feministisk språkplanering är relativt framgångsrik, och har feministiska organisationer och agenter lanserat ett begränsat antal, om än starka, initiativ för att genomföra nyfunna ord.²⁸De förändringar hon lyfter är dels rotad i den politiska feministiska rörelsen, där förändringen (ofta införandet av ett nyskapat ord) tjänar syftet att förmedla ett feministiskt budskap.²⁹Den andra är rotad i de officiella språkplaneringsorganen och är integrerad i det bredare målet att göra språket som helhet ett demokratiskt verktyg för officiell kommunikation. Milles tar upp tre exempel *snippa*, *hen* och *slidkrans* för att beskriva dessa olika typer av förändring. Där hon diskuterar huruvida de har varit framgångsrika eller inte, samt hur ersättningen av orden genomförts. Exempelvis har *Snippa* varit framgångsrik i den meningen att det faktiskt nu används, framförallt inom barnomsorg.³⁰ Medan språkmyndigheter inte var lika positiva till *hen* som till de andra orden, på grund av att det inte ansågs överensstämma med vanlig språkpraxis.³¹

²⁶ Bernau, 2007, S.14.

²⁷ *ibid.* S.15.

²⁸ Milles, Karin, ”*Feminist language planning in Sweden*” 2011, Vol. 12 Issue 1, p21-33. 13p. S.21.

²⁹ Milles, 2011, S.23.

³⁰ *ibid.* S.24.

³¹ *ibid.* S.28.

Milles har även deltagit i artikeln *Something that stretches during sex': replacing the word hymen with vaginal corona to challenge patriarchal views on virginity* med Jessica Holmdahl, Ida Melander och Kerstin Fugl-Meyer som publicerades slutet av 2018.³² Den kvalitativa undersökningen syftade att kartlägga och granska ungdomar vid åldern 15+ och gynekologers syn och definition på begreppet mödomshinna och slidkrans. Undersökningen urval var endast inom Stockholm vilket Holmdahl, Melander och Fugl-Meyer lyfte som kritik då det finns ett tänkbart scenario att resultat hade sett annorlunda ut om fler städer hade deltagit alternativt en mindre stad, vilket jag har värderat in och därför valt att inkludera med flera städer. För att öka möjligheten att kunna se ifall det var någon skillnad mellan respondenterna. Därav avser min studie att inkludera tre olika städer och jämföra, för att se likheter eller skillnader. Perspektivet de utgår ifrån i artikeln är socialkonstruktivism, där de menar människor skapar och upprätthåller vardagskunskap som är socialt accepterad. De exemplifierar detta genom att påvisa att idén om att det fanns en hinna som går sönder i början av vaginan när en tjej har samlag.³³ Artikeln syftar även till att ändra vardagskunskap och i sin tur den ideologiska synen på kvinnors sexualitet och agentskap. De menar samtidigt att den kan fungera som ett verktyg för att ändra den långa kampen mot det patriarkala förtrycket genom feministisk språkförändring.³⁴

En liknande undersökning har gjorts i masteruppsatsen av Rachel Cooper & Lynn Nylandermed (*De)constructing sexuality and virginity – an anthropological analysis of slidkrans in Sweden*. Den syftar att undersöka sexualitet, den sociala konstruktionen av mödomshinnan och hur RFSU har konstruerat deras version av begreppet: slidkrans. De granskar kontexten likt jag gör i detta avsnitt men genom feministisk antropologisk teori, samt presenterar bakgrunden till RFSU som organisation, hur de arbetar aktivt att förändra synen på sex och sexualitet från mikro till makronivå. Där arbetet kan se olika ut men exempelvis har de aktivt arbetat för att ersätta ett nytt begrepp för mödomshinna, alltså slidkrans. Likt de två senaste presenterade verken så syftar denna uppsats till att

³² Milles, Karin, Holmdahl, Jessica, Melander, Ida och Fugl-Meyer, Kerstin ” *Something that stretches during sex': replacing the word hymen with vaginal corona to challenge patriarchal views on virginity*” 2018, Vol. 12 Issue 3, p294-317. 24p. 1 Chart, 2 Graphs. S.295.

³³ Milles, Holmdahl, Melander och Fugl-Meyer, 2018, S.297.

³⁴ *ibid.* S.314.

skapa förståelse för hur slidkrans utmanar direkt den svenska förståelsen av sexualitet. Eftersom kunskap om sexualitet och sexuell hälsa fortsätter att växa är det viktigt att kontextualisera denna kunskap och överväga hur effekterna förändras. Undersökningen kretsade kring hur förändringen av språket gällande oskuld och jungfrudom påverkas och hur det i sin tur påverkar konstruktionen av sexualitet.³⁵ De väger ytterligare in tre teman samman med språket, vilket är utbildning, tystnad och den Andre. De menar att alla teman måste samverka för att en förändring ska ske, det funkar inte endast med att ändra ett ord utan att försöka få med de andra komponenterna.³⁶

2.3 Mötet inom vården

I föregående kapitel beskrevs språkets påverkan för hur myter och föreställningar har cirkulerat kring sex och sexualitet. Detta avsnitt presenterar en mer medicinsk infallsvinkel då föreställningar och myter har medföljt problematik, detta i sin tur har lett till att det kan uppstå en krock inom vården, där oskuldskravet och heder möts. Rapporten *Att möta patienter som söker för oro kring oskuld och heder* av Nationell centrum för kvinnofri (NCK) är en handledning till hälso- och sjukvårdspersonal som kommer i kontakt med flickor och kvinnor som drabbats av hedersproblematik. Den vänder sig till anställda inom sjukvården, primärvården, skolhälsovården och ungdomsmottagningsverksamhet, som i sitt arbete möter personer som söker hjälp gällande frågor som rör sex och samlevnad med fokus på oskuld, kyskhet och blödningskontroll. Rapporten går delvis igenom fakta utifrån kulturell såväl medicinska premisser den hanterar även begrepp och diskuterar normer som rör både sexualitet och heder.³⁷ *Oskuld* och *mödomshinna* är begrepp som ofta används, men de saknar såväl medicinsk som juridisk innebörd. I denna rapport likställs ordet *oskuld* med att en kvinna, oavsett ålder, inte debuterat med vaginalt penetrerande samlag. Ordet *mödomshinna* är ett omdiskuterat ord, då strukturen normalt inte utgör en heltäckande

³⁵Cooper, Rachel & Nylander, Lynn ”(De)constructing sexuality and virginity – an anthropological analysis of slidkrans in Sweden” Lund University, 2010, S.99.

³⁶ Cooper & Nylander, 2010, S.100.

³⁷ *Att möta patienter som söker för oro kring oskuld och heder*, 1. uppl., Nationellt centrum för kvinnofri (NCK), Uppsala universitet, Uppsala, 2011 S.15.

hinna. Rapporten utgår istället begreppet hymen, då det är den medicinska benämningen.³⁸ Med denna bakgrund kan vi vända oss över till Christianson och Eriksson som menar att för att upprätthålla hederskodexen så uppfostras flickor/kvinnor till att spara sin hymen till den blivande maken genom att avstå samlag samt undvika sporter eller annan fysisk aktivitet som skulle kunna förstöra hymen, vilket är en felaktig föreställning. När familjen eller mannen inte tror på kvinnans oskuld så kan det därför förväntas ett bevis för jungfrudom. Detta görs då genom att gå till gynekologen och få intyg på att flickan är oskuld, ett så kallat jungfrucertifikat.³⁹ Detta har lett till ytterligare konsekvenser, eftersom det inte finns någon hinna går det inte att bevisa att flickan är 'oskuld', och för att inte riskera sitt eget liv så går det att göra en så kallad 'rekonstruktion'. Det innebär att slidöppningen sys ihop, så den blir trängre och i förhoppning att det ska bidra till en blödning vid första samlaget och därmed får mannen en jungfru att äkta. På så sätt skulle ett sådant intyg kunna 'rädda' anseendet och hedern för både kvinnan och för hennes familj.⁴⁰ RFSU menar att rekonstruera en hymen bidrar till att upprätthålla de patriarkala strukturer samt en fördomsfull syn på kvinnor och deras sexualitet.⁴¹

En vanlig företeelse inom arabiska, hebreiska och europeiska kulturen är det blodstänkande lakanet. Risken fanns då att om bruden inte klarade det testet, det vill säga inget blod på lakanet eller i kläderna, kunde hon stenas till döds. Denna företeelse har förändrats över tid men det finns fortfarande en del ser det som renhet och en del ser det som skatt. Samtidigt är det en del, både tjejer och killar, som fortfarande tror att det ska uppstå en blödning när en tjej har sex.⁴² NCK menar här att den brist på kunskap som finns hos unga såväl vuxna om sex, underliv och blödning är ett krav som måste uppfyllas. Bernau hävdar som tidigare nämnt att ansvaret landar på skolan, sex och samlevnadsundervisning, vilket NCK också instämmer med.

³⁸ ibid. S.36.

³⁹ Christianson och Eriksson, 2004, S.321.

⁴⁰ Knöfel Magnusson, Anna, "Slidkransen: Frågor, svar och myter kring mödom och oskuld" RFSU, 2009, ISBN 978-91-85188-41-3 S.17.

⁴¹ Knöfel Magnusson, 2009, S.17.

⁴² Tjejjouren- "Oskuld – vad är det egentligen?" Uppdaterad: 5 februari 2019 (Hämtad:2019-04-20)

2.4 Begränsningar

Christianson och Eriksson kommenterar vidare hur normer och begrepp möjliggör att den rådande syn om kvinnors sexualitet existerar. De diskuterar vidare hur myten om mödomshinnan inom vården och menar att dessa myter om mödomshinna och oskuldsförlusten har ofta en social och kulturell konstruktion utan vetenskaplig förankring. Den enkla biologiska utformningen har förvandlats till ett psykologiskt redskap. Konstruktionen av en kroppsdel på det här sättet har bidragit till att den patriarkala hegemonin vidmakthållits.⁴³ Att ifrågasätta den vedertagna normen kan vara enligt Christianson och Eriksson ytterst provocerande eftersom den är byggd på mannens privilegium att styra över kvinnans sexualitet. De tillägger avslutningsvis att det är besynnerligt att vi fortfarande talar om hymen som om det vore något som brister vid samlag och som tidigare nämnt finns det än idag människor som fortfarande tror detta.⁴⁴ Genom att synliggöra de myter som existerar om 'mödomshinnan' och att belysa de problem som medförs för kvinnor och flickor kan det i sin tur skapa en mer jämställd sexualitet mellan kvinnor och män. Det aktiva arbetet som har gjorts från RFSU och Ungdomsmottagning på nätet, UMO, har exempelvis bidragit till ökad kunskap inom samhället främst bland unga.⁴⁵

I artikeln *"The social construction of virginity in Turkish context: a theoretical perspective"* diskuterar Yayın Geliş Tarihi och Yayınlanma Tarihi den sociala konstruktionen av oskulds-begreppet samt hur det har påverkat unga kvinnor i Turkiet historiskt och idag. Denna artikel beskriver komplexiteten för kvinnor när det kommer till oskuld som norm och hur motsatsen är för män. Huvudargumentet kretsar kring att Turkiet är ett konservativt land med stor kontroll över kvinnans kropp, och hur den omtvistade frågan om oskuld och hur kvinnlig sexualitet är instängd inom den sociala världens gränser.⁴⁶ Trots att Sverige anses vara mer liberalt finns det kopplingar mellan

⁴³ Christianson och Eriksson, 2004, S.317.

⁴⁴ ibid. S.321.

⁴⁵ Knöfel Magnusson, 2009, S.18.

⁴⁶ Tarihi, Yayın Geliş & Tarihi, Yayınlanma *"The social construction of virginity in Turkish context: a theoretical perspective"* 2015, S.431.

Sverige och Turkiet, när det kommer till normer kring sex och sexualitet och framförallt på kvinnans kropp. De poängterar att de olika diskurserna påverkar den sociala konstruktionen av oskuld och kvinnans kropp. Trots att kvinnor har fått mer rättigheter i Turkiet och därmed fått mer spelrum när det kommer till sex och sexualitet, så är det inte alla som kan ta del av den. De hävdar dock att dessa reformer har en paradoxal karaktär som skapar en illusion för att få människor att tro att kvinnor befrias när de i verkligheten dubblar belastningen på kvinnors axlar. Även om vi utgår ifrån att vi ska frigöra kvinnor från det traditionella sättet att se på jungfru och oskuld, kan det hävdas att endast en liten del av turkiska kvinnor har möjlighet att njuta av denna påstådda frihet. Exempelvis menar Tarihi och Tarihi att en del av dessa problem ligger kvar på landsbygden och har en betydande roll för kvinnor.⁴⁷

Den tidigare forskning som nu har presenterats kommer utgöra som bakgrund för min analytiska kontext. De attityder och normer som har beskrivit utifrån litteraturen kommer placeras i relation till mitt primärmaterial. Det är fyra stycken av dem som huvudsakligen kommer fungera som sekundärmaterial Löfgren-Mårtenson, Christianson och Eriksson, Ghadimi och Carpenter.

⁴⁷ Tarihi & Tarihi, 2015, S.437.

3 Metod och teori

I detta avsnitt kommer metod och teori för uppsatsen presenteras. Först kommer enkäten redovisas, därefter kommer teorin socialkonstruktivism för att sedan avsluta med begreppsdesign. Eftersom teori och metod ofta går i linje med varandra så har jag valt att sammanfläta metod- och teoriavsnittet. Det beror även på att begreppsdesignen är utav socialkonstruktivistisk inriktning och får därför två funktioner i min studie som metod, men även en teoretisk funktion.

3.1 Enkät som metod

Valet att använda enkät var för att skapa en förståelse för gymnasieelevers attityder och uppfattningar om sex och sexualitet. Enkäten kommer att analyseras både utav kvantitativ och kvalitativ inriktning, eftersom det finns fria svar kopplat till en del frågor. Därmed fungerar elevernas svar genom att exemplifiera och synliggöra attityder eller normer som cirkulerar bland eleverna. Att göra en enkätundersökning kan även begränsa en del områden, dels att en enkät endast besvarar på de begränsade antal frågor som ställs, och ger därmed ingen direkt insikt i tankarna bakom svaren. Det går inte heller att förklara eller ställa följdfrågor om det finns oklarheter. Däremot ger öppna frågor delvis fördjupning för respondenten.

Ytterligare en synpunkt med enkäter är att det inte går att förlita sig 100% på deltagande av målgruppen. På så sätt kan det finnas en viss osäkerhet än till skillnad vid intervju. Den som konstruerar enkäten kan även endast fokusera på vissa frågor och undvika andra, vilket kan ses som begränsning. Utifrån ovannämnda aspekter och målgrupp valdes därför enkäten att formuleras med enklare språk och mindre mängd text till varje

fråga. Längden på enkäten påverkades utav dessa aspekter. Resultatet blev då att ha en relativt kort enkät, vilket kunde generera fler respondenter.⁴⁸

Utformningen av enkäten gjordes via Google Forms, med två olika avsnitt (se bilaga 1). Första avsnittet bestod av att de godkände att de gav samtycke till deltagande, vilket kön de identifierade sig med och namn på dess skola. Andra avsnittet började med en fråga för att se vilket/vilka uttryck de använde när de talade med sina vänner om första gången någon haft sex. Där gavs det olika alternativ de kunde välja mellan och sedan en blank ifall de hade ett eget uttryck. Problematiken med att ha ett öppet svar var att en del som inte tog det på allvar och gav därför svar som kan tolkas som 'oseriösa'. Jag var medveten om att risken fanns när valet av en ung målgrupp gjordes samt att respondenterna kunde vara anonyma kan ha möjliggjort det. Däremot kan dessa 'oseriösa' svar även tyda på attityder sinsemellan.

Enkäten innehöll även påståenden där respondenten på en skala ombads ange hur väl de instämde med påståendet som gavs. Sex stycken frågor handlade främst om attityder och normer. Därefter var det en slags ordassociation som presenterades i två delar, en för när en person har haft sex och en när personen inte har haft sex. Här var syftet att urskilja om orden var maskulint eller feminint laddade, både och eller ingetdera. Detta var även för att se om eller hur normerna och attityderna har skiftat kring sex och sexualitet. Slutligen var frågorna om begrepp, ifall de använder begreppen *oskuld* och *sexdebut*. Det var även för att sedan kunna koppla ihop och jämföra dessa med första frågan om de uttryck respondenterna använder mellan varandra.

Eftersom att de flesta ungdomarna sexdebuterar vid sjuttonårsåldern så sker det alltså med störst sannolikhet under gymnasietiden.⁴⁹ Därav var målgruppen gymnasieelever mer relevant än vad högstadieelever var. Ytterligare en aspekt är att de förhoppningsvis har fått sexualundervisning under högstadiet och är därmed mer bekanta med de olika orden som enkäten innehöll.

⁴⁸ Trost, Jan, *Enkätboken*, 4., uppdaterade och utök. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2012

⁴⁹ Riksförbundet för sexuell upplysning (RFSU), ”Sex i tonåren”, (Hämtad: 2019-05-03)

För att samla in svar till min enkätundersökning förutsattes det att respondenterna hade tillgång till en dator eller en smartphone. För att öka ytterligare möjlighet för deltagande och förenkla för eleverna så ordnade jag en Facebooksida som eleverna skulle kunna gå in på med sin egna telefon. Däremot så fungerade inte den när eleverna sökte på den, mer specifikt så syntes inte sidan i sökningsfältet. Detta tekniska problem ledde till att en del elever inte kunde delta på grund av att det var för få enheter att svara på, därav tappade jag ett stort antal respondenter. Därav skapades det en Instagram, vars namn var *towesenkat*, där länken till enkäten fanns. Detta gjorde det lättare för elever som inte ville göra enkäten på plats, eller inte hade tid just då och ville göra den senare. För de som inte hade Instagram så hade jag med min dator för att möjliggöra flera alternativ att kunna svara på enkäten. Ytterligare har enkäten med hjälp av lärare på gymnasieskolor skickats ut via mail eller delats på intern Facebooksida, och eleven ifråga har fått välja om hen vill delta. Jag valde att göra enkäten endast på svenska eftersom syftet är att undersöka språkbruket på svenska. Att göra en på engelska hade därmed lett till att det blivit svåranalyserat då begrepp på annat språk kan ha en helt annan innebörd än på svenska, likt diskussionen om oskuld och virginity. På så sätt blir detta en avgränsning till de som förstår svenska och kan läsa svenska.

Enkäten besvarades av 144 personer från tre skolor i olika städer i Sverige. Den genomfördes under en månads tid 2019. De tre skolorna som deltog var från en universitetsstad, en mellanstor kommun i södra Sverige och en förort i Stockholm.

Tabell 1. Antal respondenter i enkätstudie redovisas i procent och antal efter kön.

Kön	Killar	Tjejer	Annat
Procent	47%	51%	4%
Antal	64	74	6

Valet att rikta undersökningen till ungdomar i flera städer i Sverige var för att kunna se *om* eller *hur* attityder skiljer sig. När enkäten stängdes noterades att 66% respondenter var från en universitetsstad, 11 % var från en mellanstor kommun i södra Sverige och 22 % från en förort i Stockholm. Eftersom det är en minoritet av respondenter från mellanstor kommun har det noterats och kommer därför behandlas med försiktighet och

inte dras med för stora slutsatser. Likaså kommer de respondenter som identifierar sig som annat än tjej eller kille behandlas med försiktighet.

3.2 Socialkonstruktivism och begreppsdesign

Socialkonstruktivistisk teori kommer presenteras med hjälp av Peter L. Bergers, Thomas Luckmans, Vivien Burr, Ingrid Sahlin, Sally Haslanger och Karin Milles. De två sistnämnda, Haslanger och Milles, argumentation om språkets påverkan kommer däremot väga tyngre för det teoretiska ramverket.

Socialkonstruktivism som teori är ett synsätt som byggs på grundtanken att de begrepp vi använder för att förstå vår omvärld har tagit form och fått sitt innehåll i samverkan mellan människor under en viss epok, i en viss kultur, ett visst språkområde eller inom ett visst område av kultur, religion eller vetenskap. Peter L. Bergers och Thomas Luckmans introducerade social konstruktion som begrepp i deras verk ”The social construction of reality”. De presenterade konstruktivismen som en social teori som hade syftet att förklara människors sociala verklighet, hur människan uppfattar och formar den. I enlighet med socialkonstruktivism är människors verklighet socialt konstruerad och ett resultat av mellanmänsklig interaktion och kollektivt uppförande.⁵⁰ Det sker genom att någon annan i sin subjektiva uppfattning är med om en händelse, vars tolkning sprids vidare och sedan blir någon annans subjektiva uppfattning. Denna känsla och tolkning förs då vidare i samma skepnad, vilket kan leda till att fler personer tar till sig. Enkelt uttryckt, kan en förståelse mellan två människor skapas. Där vardagskunskap är lärd och sammanhållen socialt mer än det naturliga. Alltså är den konstruktivistiska teorin ett kritiskt perspektiv som ifrågasätter det naturliga och oundvikliga i olika sociala fenomen. Däremot menar de inte att all kunskap är socialt konstruerad, den sociala realiteten av familjen, religion och världsbilder är socialt delad verklighet som är skapat av människor.⁵¹

⁵⁰ Burr, Vivien, *Social constructionism*, 2. ed., Routledge, London, 2003 S.4.

⁵¹ Burr, 2003, S.7.

Ingrid Sahlin är forskare vid Lunds Universitet och anser att sociala fenomen utifrån det konstruktivistiska perspektivet både har ett kognitivt och ett normativt element. Huruvida sociala förhållanden uppkommer genom föreställningar som existerar kring dem, hur konstruktionen av en verklighet också resulterar i den reella verkligheten. Vidare menar hon att sociala fenomen kan tillskrivas av en oberoende existens, då de skapas men samtidigt är mänskliga produkter och sociala konstruktioner. Sociala institutioner finns redan när vi föds, och dessa konfronterar oss i form av olika sociala fakta som möjligtvis kan uppfattas som naturgivna, eller i alla fall existerar oberoende av den enskilda individens vilja. Dessa blir viktiga att förhålla sig till, genom att studera hur sociala fenomen konstrueras blir därmed intressant då vi tror att de spelar roll för samhällets karaktär, utveckling och i sin tur säger något om våra sociala relationer.⁵²

Utifrån konstruktivsikt perspektiv menar Vivien Burr att individen genom sitt vardagliga liv skapar mening i det vi och andra gör. Hon syftar på att det mänskliga beteendet är en funktion som försöker förutspå sociala interaktioner. Vidare lyfter hon hur språk och tanke är oskiljaktiga och inte kan betraktas separat. Dessa två faktorer ger individen, med ett system av kategorier som sorterar våra erfarenheter och ger dem sedan mening. Språket hjälper på så sätt oss att beskriva oss själva, andra personer, händelser och att skapa mening. Det i sin tur gör att individen i sig blir produkten av sitt eget språk.⁵³ Även Sally Haslanger hävdar att verkligheten kan förstås som språkligt konstruerad och utgår från föreställningen om att vårt vardagliga vokabulär fyller både kognitiva och praktiska syften. Ytterligare hävdar hon att det är väsentligt att vi sätter större fokus på glapp som råder mellan begreppet och praktiska meningen. För att sedan inom filosofin kunna fokusera mindre på våra intuitioner och mer på rollen som begrepp spelar i att strukturera det sociala livet. På så sätt är min ambition lik Haslanger, att se hur begreppet oskuld innebörd kan konstruera och ge betydelse i verkligheten och det sociala livet. Genom att använda socialkonstruktivismen ihop med begreppsdesign skapas en möjlighet att undersöka ungdomars attityder och språkbruk idag.⁵⁴

⁵² Sahlin, Ingrid, ”Sociala problem som verklighetskonstruktioner”. I Anna Meeuwisse & Hans Swärd (red.) *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Natur och Kultur., 2002

⁵³ Burr, 2003, S.8.

⁵⁴ Haslanger, Sally Anne., *Resisting reality: social construction and social critique*, Oxford University Press, New York, 2012, S. 225.

Som tidigare nämnt, så ger Karin Milles i sin artikel ”Feminist language planning in Sweden” exempel på hur feminister genom åren har använt just språket för att bedriva politik och opinion. De har grundat tidskrifter, skrivit böcker, formulerat slagord och rent allmänt höjt sina röster för att höras och på så sätt rubba de socialt konstruerade fenomenen. Ytterligare beskriver hon hur de inte bara har använt språket för sina syften, utan också försökt initiera förändring när det visat sig att språket inte har passat syftet.⁵⁵ På så sätt kan vi se hur språk även kan ha en maktkraft för att skapa social rättvisa. Beroende på vad syftet med förändringen är kan mottagandet från publiken variera.⁵⁶

När det kommer till sexualitet menar Milles att när vi adderar ett socialkonstruktivistiskt perspektiv på sexualitet möjliggör det att förklara sexualitet mer än något biologiskt. Det bidrar även till att öka förståelse för att det inte bara är en naturlig väg som garanterar överlevnad för arten, utan också att det är något som organiserar samhället och fördelar makt. Varje individs sexuella upplevelser kan förstås genom en scenisk synvinkel, som involverar delar som är individuellt unikt men även något som är delat mer socialt. Båda delarna guidar men kan även begränsa individens agerande.⁵⁷ Det socialt konstruerade patriarkaliska manuskriptet för kvinnor beskriver sålunda den första penetrerande sexuella upplevelsen för en kvinna som en slags rit för passage, där hon passerar från att vara jungfru till en sexuellt erfaren kvinna.⁵⁸

Som jag nämnde tidigare har begreppsdesignen två funktioner för denna studie. Den fungerar som den metodiska delen men är även en del av mitt teoretiska ramverk, eftersom Haslanger och Milles menar att språket är socialt konstruerat mellan oss människor, och om det inte fyller sin uppgift bör det sökas efter en alternativ definition.

För att förstå *begreppsdesign* så presenteras den först utifrån att den grundläggande idén av begreppsanalytisk metod för att ge nya perspektiv på sociala och politiska fenomen, även för att ifrågasätta de gängse uppfattningarna som är synliga i samhället. Beroende på vilken infallsvinkel av begreppet som ska undersökas kan olika varianter av

⁵⁵ Haslanger, 2012, S.225.

⁵⁶ Milles, Karin, *Från maninnor till cyborger: Hur feminister har skaffat sig språklig makt*, 2017 S.27.

⁵⁷ Milles, Holmdahl, Melander och Fugl-Meyer, 2018, S.297.

⁵⁸ *ibid.*

begreppsanalys fungera bättre än andra. Denna undersökning kommer gå i linje med min teori och använda sig av Sally Haslangers begreppsanalys som presenteras i ”*Gender and race; What are they? What do we want them to be?*”⁵⁹. Haslanger diskuterar tre centrala strategier som används vid analys av begrepp. De är: *deskriptiv*, *konceptuell* och *analytisk*. För min undersökning har jag använt mig av deskriptiv och analytisk strategin, den analytiska kommer vidare i uppsats benämnas som begreppsdesign. Valet att inte ta med den tredje strategin, konceptuell metod, är för att den syftar till att finna en vedertagen definition utifrån vår uppfattning av begreppets innebörd. Haslanger kritiserar denna typ av metod och menar att definitionen av ett begrepp är ytterst beroende av kontext och förändring.

3.2.1 Deskriptiv metod

Valet av den deskriptiva strategin är på grund av att metoden avser att undersöka den vedertagna förståelsen av begrepp.⁶⁰ Syftet är även att ringa in begreppet och se inom vilken sfär begreppet existerar i. Haslanger menar att begrepp kan vara sociala eller naturliga, däremot bör de ses utifrån båda aspekterna för att vi ska få en så fullständig bild som möjligt. På så sätt kan metoden bidra till att få en mer nyanserad bild. Den deskriptiva strategin hade sin funktion genom enkätstudien. Tack vare att ha använt strategin via enkäten möjliggjordes det att kunna ringa in och samla in förståelsen bland ungdomar när det kommer till sex och sexualitet.

3.2.2 Begreppsdesign

Begreppsdesignen avser att problematisera ett rådande begrepp genom att ställa det frågor, vad för syfte har begreppet? Finns det någon poäng med det? Vad menar det att uppfylla? Om det inte har de, vilket innehåll skulle kunna definiera om begreppet och göra det bättre? Dess innehåll beror helt på vilken roll det har i kontexten, och vad det syftar till att diskutera samt vilket fenomen de bör fokusera på.⁶¹ Jag anser att begreppsdesignen är fördelaktig för min undersökning då jag avser att gå ifrån den

⁵⁹ Haslanger, 2012, S. 225.

⁶⁰ *ibid.* S.223.

⁶¹ *ibid.* S.224.

gångse uppfattning och lägga fokus på vad den faktiska meningen med begreppet är. Därav ska vi ställa oss frågan: varför använder vi det? Vad för annat begrepp skulle kunna fylla syftet för oskuld-begreppet bättre? Genom denna metod tvingas vi fundera på vad begreppet gör för oss, behöver vi det alls?⁶² Ifrågasättande av begreppet samverkar med det socialkonstruktivistiska perspektivet, vad språket konstruerar för vardaglig kunskap och hur det påverkar sociala relationer. Metoden blir således viktig när det ställs i relation till gymnasieelevernas nutida uppfattning av sex och sexualitet.

De tre frågorna som kommer verka för begreppsdesignen är;

- Vad är syftet med oskulds-begreppet samt hur konstrueras det av gymnasieeleverna?
- På vilket sätt utmanas begreppet i relation till uppfattning av sex och sexualitet?
- Finns det begrepp som sköter uppgiften bättre därmed kan inta ersättning?

Begreppsdesignen kommer att användas i sista delen av analysen, med primärmaterialet i relation till mitt sekundärmaterial. För att sedan kunna dra slutsatser om oskulds-begreppet kan omdefinieras eller ersättas samt på vilket sätt det är nödvändigt.

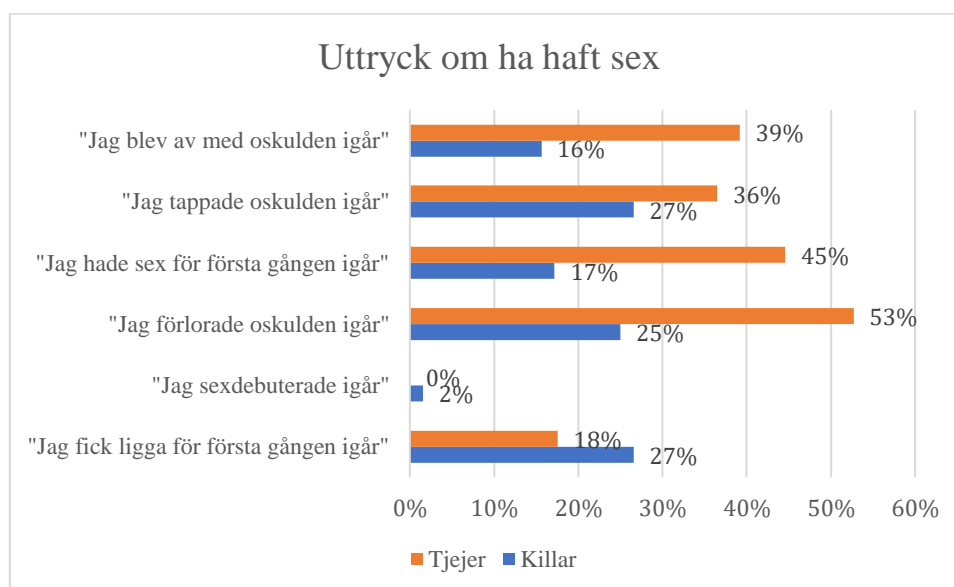
⁶² ibid. S.226.

4 Resultat

Detta kapitel består av resultaten från enkäten som genomfördes under våren 2019. Resultaten kommer presenteras genom tabeller och diagram samt kommer de resultat som presenteras med procentsatser att avrundas till heltal. De frågor som har haft öppna svar gav ungefär runt 50 stycken och presenteras genom kvalitativ tolkning, dels i detta avsnitt men även i analyskapitlet. Frågorna har som tidigare nämnts besvarats av 47% av respondenter män, 51 % kvinnor och 4% av annat.

4.1 Uttryck sinsemellan

Diagram 1. Om du och dina vänner snackar med varandra om att ha haft sex för första gången, vilket/vilka av följande uttryck skulle förekomma mellan er då? - kön

Här presenteras tjejer och killar i form av procent och vad som bör noteras är att de kunde välja flera olika uttryck. Frågan handlade om vilket/vilka uttryck som de skulle kunna använda när de pratade med sina vänner att de har haft sex för första gången. Därav är procenten killar respektive tjejer per uttryck. På grund av att de som inte

identifierar sig som varken tjej eller kille endast var sex stycken respondenter så blir deras procent missvisande i detta diagram. Det går att utläsa att andelen tjejer använder sig generellt av flera uttryck jämfört med killar och annat. 53% av tjejerna använde sig av "Jag förlorade oskulden igår", där 2 av 6 personer av annat än tjej eller kille använde det. Samt att de andra uttrycken som hade oskulds-begreppet i sig var högre hos tjejerna gentemot killarna. De uttryck som användes mest utav de manliga respondenterna var totalt 54% "Jag fick ligga för första gången igår" och "Jag tappade oskulden igår". Vi kan även utläsa att det var en tydlig minoritet av killarna som använde sexdebut, 2%, medan ingen utgav sig bland tjejerna för att göra det, 33% (2 personer), av de som inte identifiera sig som man eller kvinna använde sig av sexdebut.

Respondenterna kunde även fylla i om det var ett annat uttryck de använde sig av, här kan vi se att det fanns en blandning av uttryck.

*I put my dick in a bitch
Gissa vem som fick till det igår?
Jag knulla en tjej igår
Dags för mixrullar boys!
Bror, jag gjorde det idag
Jag jappa igår*

*I've been fucked a bad bitch
Gissa vem som fick ligg igår?!
Skulle inte säga det till någon
Dags för mixrulle boys!
Igår hade vi sex första gången*

Det vi kan notera här är att vissa uttryck är slang som kan förekomma inom grupper, såsom *jappa* och *mixrulle*. Av dessa uttryck var majoriteten killar, (från en universitetsstad) och det var en tjej som gav ett alternativt uttryck, "Igår hade vi sex första gången" också från universitetsstad. Det vi kan se att de är olika uttryck som är skrivna av killarna som syftar på hur det haft sex med en tjej. Resultaten visar även på hur det är existerar en viss typ av kaxig attityd bland killar när de talar om sex. Där debuten kan ses som något skrytsamt när de berättar för andra.

4.1 Vad innebär första gången

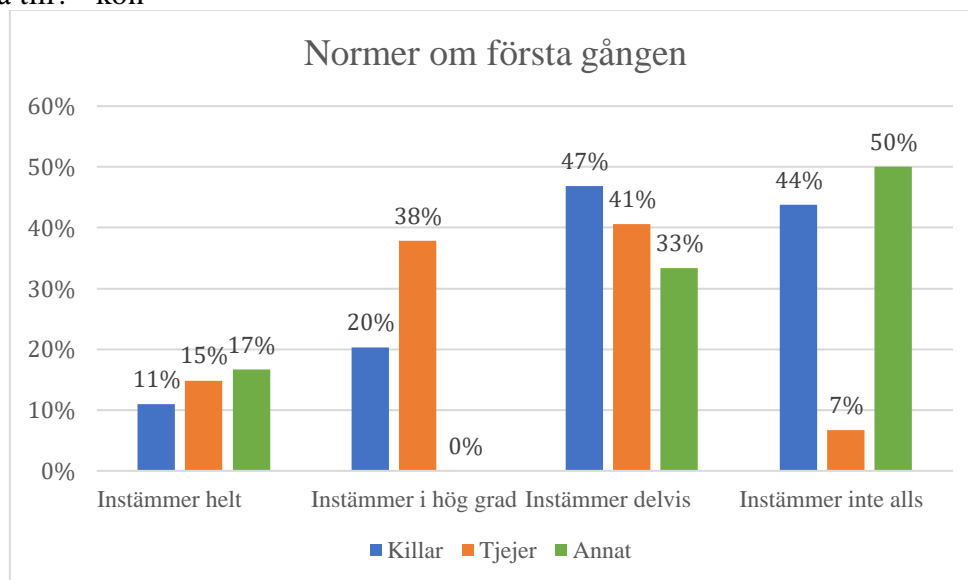
Tabell 2. Vad anser du är att ha haft sex för första gången? - kön

Alternativ	Killar	Tjejer	Annat	Alla i antal
Oralsex	27%	34%	0	42
Penetrationssex	80%	82%	67%	116
Petting (smeksex)	8%	12%	0	14

Frågan var 'vad anser du är att ha haft sex för första gången' där respondenten personen kunde välja flera alternativ eller ett. Som vi kan utläsa är det majoriteten oavsett kön som anser att penetrationssex var det som de tycker är att ha sex för första gången. Det var fler tjejer som ansåg petting som något sexdebuterande medan de som identifierar sig som icke kille eller tjej såg varken petting eller oralsex som debuterande.

4.2 Normer och press

Diagram 2. Upplever du att det finns normer om hur första gången personen ska ha sex ska gå till? - kön

När det kom till frågan om de upplever att det finns normer om hur första gången en person har sex ska gå till, så noterades det att fler tjejer anser att det finns normer om hur första gången ska gå till, om vi lägger ihop instämmer helt (15%) med instämmer i hög grad (38%). Medan killarnas väger mer åt andra sidan instämmer inte alls (44%)

med instämmer delvis (47%). För att sätta detta i kontext kan vi ta hjälp av exempel på när någon avviker från normen om hur en sexdebut ska gå till, och vilka konsekvenser det får. Dessa kommentarer bekräftar att diagrammets resultat då det verkar som tjejer påverkas mer av dessa sexnormer.

Vissa personer kan nedvärdera särskilt kvinnor som har haft sex, så kallad slut shaming. Andra kan behandlas med mer respekt av kompisar, främst killar.

I synnerhet kvinnor kan ses ned på ifall man haft sex med flera män. Alltså ses som slampig etc.

Slut shaming av folk i ens ålder och vuxna

Ur detta kan vi se att alla respondenter kopplar en tjej som haft sex och inte följer normen med nedvärderande uttryck, såsom slampa eller engelska uttrycket ”slut”.

4.3 Sexuellt aktiv eller inte?

Diagram 3. Upplever du att andra tycker det är viktigt huruvida du är sexuellt aktiv eller inte? - kön

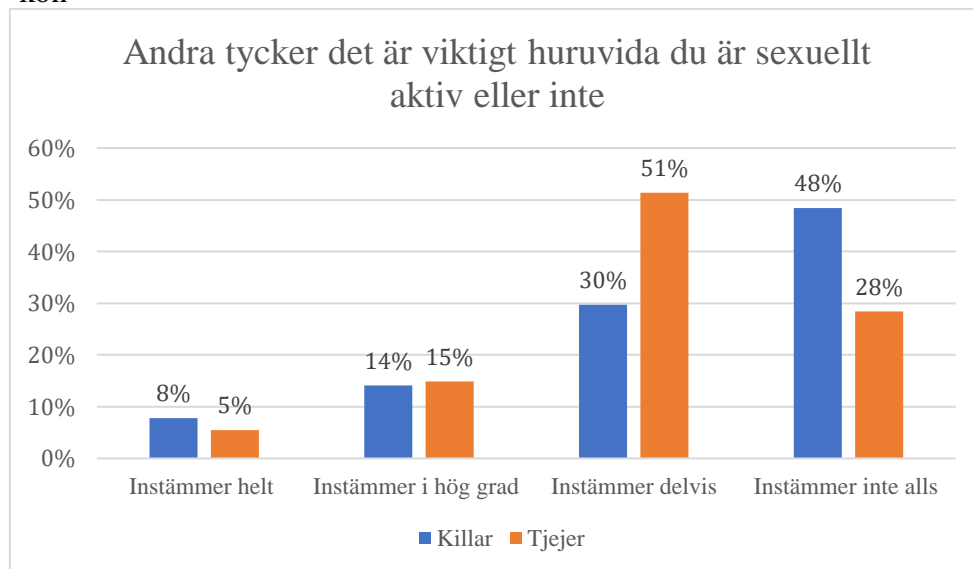
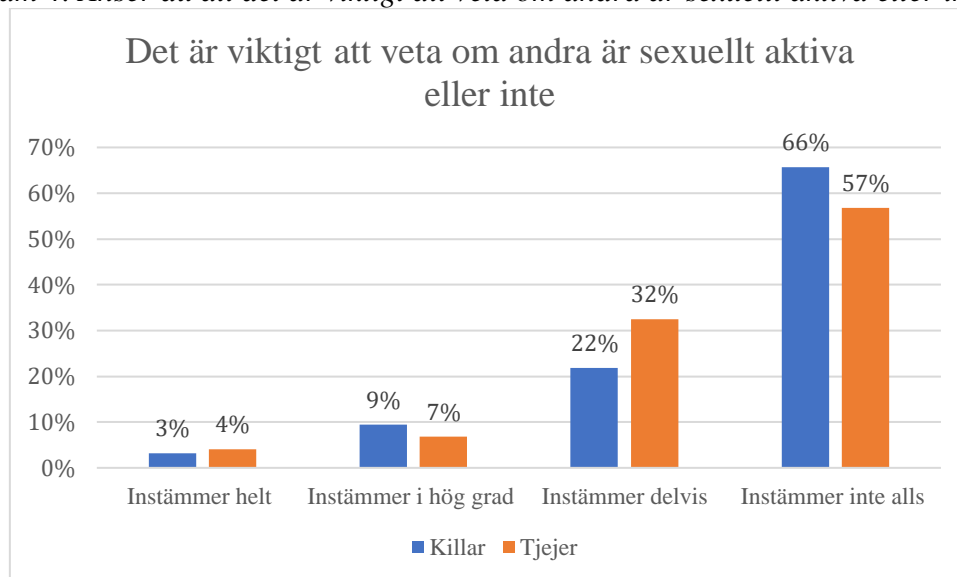

Diagram 4. Kartlägger attityder angående om personen ifråga upplever att andra tycker det viktigt huruvida du är sexuellt aktiv, där upp till hälften av tjejerna ansåg att det delvis stämde, medan killarna med 48% ansåg att det inte stämde alls. Utöver så var de som inte identifiera sig som varken kille eller tjej ansåg att det var 50%, 3 personer, instämmer inte alls. Trots att eleverna överlag anser att de inte instämmer att de

upplever att andra tycker det är viktigt huruvida de är sexuellt aktiv eller inte, går det att lyfta de elever som säger motsatsen genom att exemplifiera hur personer talar om en person som de vet har haft sex:

Ofta hör man kanske kommentarer som t ex han/hon är den som "smaschar" alla i skolan.

Diagram 4. Anser du att det är viktigt att veta om andra är sexuellt aktiva eller inte?

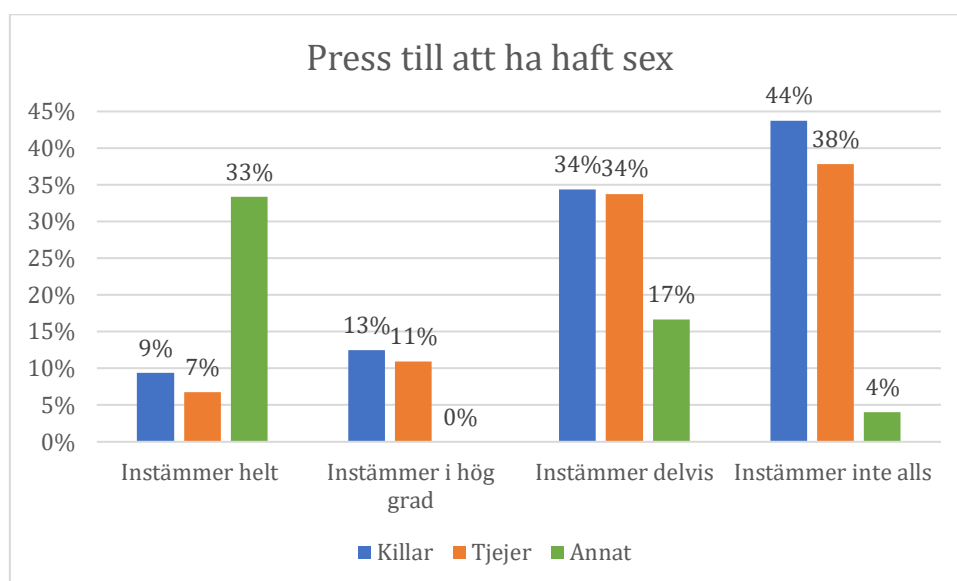
Resultaten ifall de ansåg att det var viktigt att veta om andra är sexuellt aktiva eller inte var det tydlig majoritet (66% killar och 57% tjejer) på som inte höll med och en tredjedel som delvis instämde, och även en markant minoritet på som instämmer helt att det är viktigt att veta, med 3% killar och 4% tjejer. De som inte identifierar sig som varken tjej eller kille ansåg 50%, 3 personer att det inte stämde. Två svar kan ses som motstridande i detta diagram och bekräftar den mindre andelen som instämmer helt och säger;

Man drar de som har haft sex över en kant och de personer runt omkring tror att man kan allt när det gäller sex.

Man får väldigt ofta uppmärksamhet i form av frågor eller blickar när man säger att man är oskuld om ingen annan är det. Man kan få kommentarer som "oj, det trodde jag inte om dig" eller "det märks inte att du är oskuld".

4.4 Finns det press att ha haft sex i sin umgängeskrets?

Diagram 5. Upplever du att det finns en press att ha haft sex i din umgängeskrets? - kön

På frågan om det finns en press att ha haft sex i sin umgängeskrets var det 38% av tjejerna som instämde inte alls medan samma fråga generade 44% på killarnas sida. På så sätt går det att utläsa att bland ungdomarna anser de att det inte finns stor press att sexdebutera i den utsträckningen som samhället kan anta. Ett fåtal respondenter visade på att det fanns en press inom deras umgänge/skola genom att säga;

Det finns en stor press på att ha sex

Att alla vännerna tjuvar om att man måste göra det snart

Vidare menade en respondent att det kan ses som ett mål

Det känns som att man har mer gemensamt med övriga i gruppen om man har "gjort det". Det är ändå ett långsiktigt mål att hitta en partner. Därmed känns det som ett steg på vägen.

4.5 Annorlunda behandling av gruppen

De två följande diagrammen kommer placeras efter varandra och sedan diskuteras. Syftet är att se om eleverna anser ifall att en person blir annorlunda behandlad vare sig person är sexuellt aktiv eller inte, och hur det kan komma till uttryck.

Diagram 6. Upplever du att personer som har haft sex behandlas annorlunda på grund av det? - kön

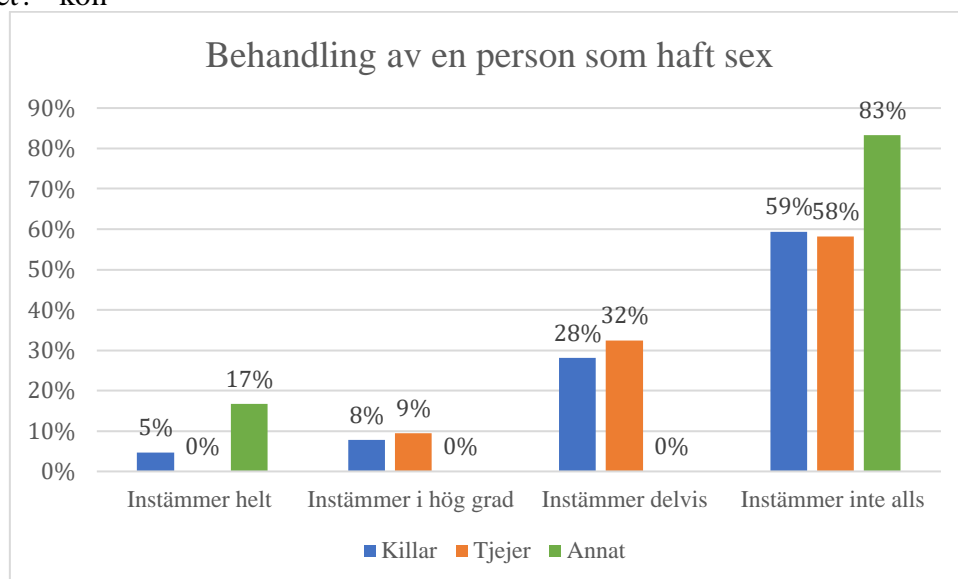
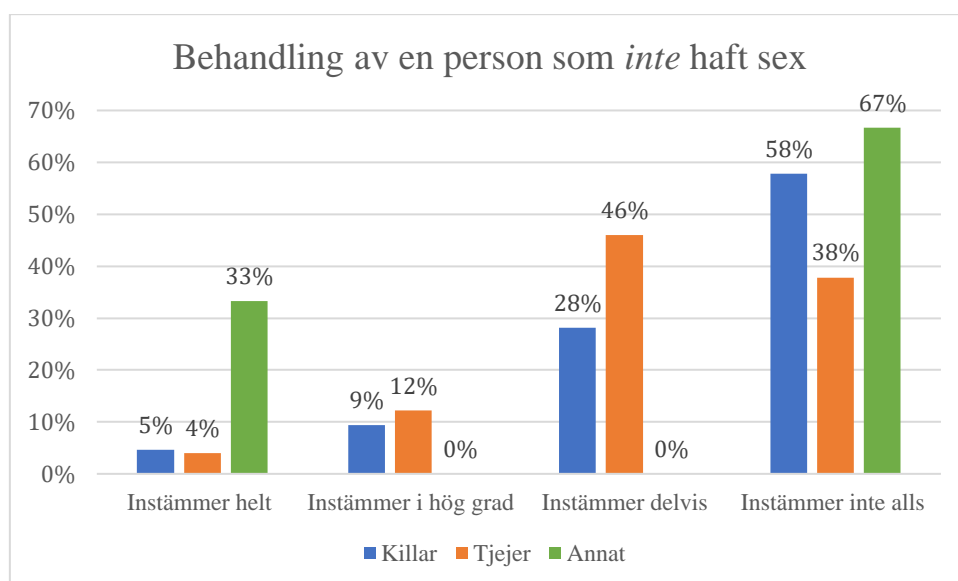

Diagram 7. Upplever du att personer som INTE har haft sex behandlas annorlunda på grund av det? - kön

Respondenterna svarade i första diagrammet med en tydlig majoritet att de inte instämde alls med påståendet och att personen i fråga behandlas inte annorlunda på grund av ifall de haft sex eller inte. Ser vi till diagram 7 kan vi se att en person som inte har haft sex anser 46% av tjejerna instämmer delvis, alltså en differens på 20 %. Där de procenten har ökat främst på instämmer delvis, men en ökning från 0% till 4% instämmer helt. Skillnaden på svarsfrekvensen hos killarna var med någon enstaka

differens. Totalt kan vi utläsa att den gängse uppfattningen hos eleverna är att en person inte blir behandlad annorlunda utifall de är sexuellt aktiva eller inte.

Till dessa två frågor fick respondenten tillägga hur personen ifråga kan bli behandlad annorlunda. Här kunde således oavsett hur väl de instämde med påståendet fylla i, så trots att det var få procent som instämde helt med påståendet var det flera som svarade att annorlunda behandling kunde ske. Med hjälp av dessa fria exempel svar kan vi se att personen ifråga kan behandlas på ett både positivt och negativt sätt. Således får personer tillskrivna egenskaper efter deras sexuella aktivitet, vilket kan utläsas av följande frisvar:

En del svarade i stil med status och erfarenhet

Man blir personen som folk kan fråga om sex saker
Killar blir typ "hyllade" i vissa av fallen
Man ses som cool - I vissa kretsar behandlas de med mer respekt
Man ser som "mognare" och mer livserfaren
Den personen anses som mer attraktiv
Man får pondus om man har fått ha sex
Att personen ses som antingen mer mogen, eller respektingivande, eller helt enkelt mer "slampig". det skiljer sig enormt mellan olika grupper
Jag har upplevt att killar tycker att tjejer blir mer attraktiva när de haft sex

Vissa menade att de kan få ord tillskrivna som kan anses ha nedvärderande syfte

Att de kallas hora, fuckboy etc.
Man brukar kalla dem för fegisar
Dem blir fucking mobbade de är segt o vara oskuld
Att man är mindre attraktiv om man inte har haft sex

Ytterligare gav andra förslag som

Nej, för det är normalt och om man vet att någon redan gjort det så ändras inget.
Det känns inte som något varken negativt eller positivt förhållningssätt. Det upplevs däremot som att andra ser en som mindre erfaren och något barnslig (inte haft sex)
Man har inte längre ett go to samtalsämne
Det beror på om man är kille eller tjej

Det var flera som även skrev ord som 'Jag vet inte', 'skämt' samt 'att de som inte haft sex kan inte delta i samtal'. Detta kommer vidare lyftas i analysdelen.

4.6 Ordassociationer

I näst sista delen av enkäten var det utformat en ordassociation, där syftet var att se vilka ord som var associerat med maskulint, feminint, både och eller ingetdera. Där orden som de skulle sammankoppla med presenteras nedan samt med den beskrivning som eleverna fick förhålla sig till. Associeringen skulle både var till en person som har haft sex och inte haft sex.

Frivilligt - Aktivt valt att ha sex/inte haft sex

Gruppsytryck - Känt social press till att ha sex/inte haft sex

Kunnig - Uppfattas kunna mycket om sex

Viktigt - Anser att det är viktigt att sexdebutera

Obrydd - Läger ingen vikt vid när och vem det är med

Mogen - Personen anses vara mogen för att den har haft sex/väntar med sex

Hög status - Får högre social status efter personen har haft sex/för att inte haft sex

Låg status - Får lägre social status efter personen har haft sex/för att inte haft sex

Respondenterna som var killar svarade 34% att de tillskrev viktigt att sexdebutera som maskulint samt var 38% av killarna som associera 'hög status' även som maskulint när en person som haft sex för första gången. Det som ansågs som feminint enligt killarna var 'låg status' och 'gruppsytryck' när de associera med en person som haft sex.

Majoriteten av killarna ansåg att de andra ordassociationerna var både och eller varken eller maskulint och feminint, där det rörde sig mellan 50–58%. Förutom en, där ett av svaren stack ut och det var när det kom till 'frivilligt' (aktivt valt att ha haft sex) och då var det 73%. När det kom till att tjejerna instämde de med att ordassociationen 'frivilligt' med högre siffra 91%, där annat svarade med 100%. Vidare noterades det att av tjejerna ansåg 54% att det var maskulint att få 'hög status' efter att ha haft sex för första gången. Samt att 45% av dem anser att det är feminint att få motsatsen 'lägre status' när de haft sex för första gången. Det var även en tydlig överensstämmelse att tjejerna instämde med 53% att det anses som maskulint att tycka det är 'viktigt' att ha sexdebuterat.

När det var att associera med en person som inte har sexdebuterat så gick det att urskilja fyra olika ord till maskulint eller feminint, vilket var 'frivilligt', 'mogen', 'obrydd' och 'låg status'. Där de manliga respondenterna ansåg 34% av dem att det var feminint att 'frivilligt' aktivt valt att vänta med att sexdebutera. Tjejerna svarade också att det var mer feminint med 41%. Av tjejerna ansåg 28% även att det var maskulint att vara

'obrydd' (anser att det inte spelar någon roll när eller vem det är med), där svarade killarna med 33%. När det kom till 'låg status' för att inte ha haft sex såg det som mer maskulint bland både respondentgrupperna tjejer (27%) och killar (30%).

Viktigt att poängtera överlag till dessa ordassociationer är att genomgående är det procentenheten runt 50% eller mer på både och eller varken maskulint eller feminint. Den slutsats som går att dra är att majoriteten av respondenterna inte anser att dessa ord är lika könsladdad som vi tror det ska vara.

4.7 Språk och begrepp

Tabell 9. Denna tabell visar om de använder eller är bekanta med begreppen oskuld och sexdebut. Redovisas i procent och antal i totalt utifrån kön.

Frågor	Svar	Killar	Tjejer	Annat	Alla i total
Använder du begreppet oskuld?	Ja	63%	68%	83%	95
	Nej	11%	4%	17%	11
	Ibland	27%	28%	0%	38
Är du bekant med ordet sexdebut?	Ja	42%	41%	33%	59
	Nej	55%	59%	50%	81
	Annat	-	-	-	4
Använder du ordet sexdebut?	Ja	6%	4%	17%	8
	Nej	89%	92%	83%	130
	Ibland	5%	4%	0%	6

Majoriteten använder begreppet oskuld, vilket bekräftar diagram 1 där det också var en majoritet som använde uttryck med oskuld i när de talade med varandra. Det var flera tjejer som använde sig av oskuld än vad killarna utgav sig göra. Det var en tydlig minoritet som använder sexdebut, det var färre tjejer som använde sig av sexdebut än vad killarna gjorde, däremot var alla som svara ja från en universitetsstad. Det var 59 personer av de svarande respondenterna som var bekant med sexdebut, medan en tydlig majoritet 81 svarade att det inte var bekanta med det. På frågan om de är bekanta med ordet sexdebut fanns det möjlighet att svara ja och att berätta i så fall var och när de

kom i kontakt med det. Flera svarade att det var via Ungdomsmottagningen och lärare, även har några kommit i kontakt med det via filmer, musik och böcker. En del beskrev att det var via samtal mellan varandra och föräldrar.

Detta avsnitt har avsett att presentera mitt resultat från min enkätundersökning som genomfördes bland gymnasieelever. Ovanstående kapitel har bidragit att synliggöra olika problem och teman, vilket kommer sammanfattas och analyseras vidare i nästa kapitel analys.

7 Analys

Uppsatsens analys kommer delas upp i fyra huvudsakliga områden efter enkätfrågornas tematik och svar: normer och press, attityder gentemot sex och sexualitet, språkanvändning och begreppsdesign. Varje del kommer behandlas genom kvalitativ och kvantitativ analys. Som tidigare nämnt har den deskriptiva metoden genomförts via enkäten. Detta avsnitt fungerar även för att besvara mina underfrågor: *Hur ser respondenternas språkbruk ut kring sex och sexualitet? Vilka uttryck använder eleverna när de talar med och om varandra? Finns det normer och press när det kommer till sex?* För att sedan kunna besvara min huvudsakliga frågeställning: *Hur kan vi genom socialkonstruktivistiskt perspektiv förstå hur gymnasieelever i Sverige ser på sex och sexualitet idag?*

7.1 Normer och press

Vad som kunde avläsas av resultatet var att majoriteten av killarna ansåg att det inte förekommer normer kring sexdebuten, att det inte behöver vara med en viss person på en viss plats. Däremot var det främst tjejer som ansåg att det fanns normer kring det. Ghadimi lyfte frågan om vad som anses vara en lyckad sexdebut och dess ramar. Vidare menade hon att de normerna om att det ska vara med en viss person och en viss plats påverkas oftast av vad vuxna eller vad föräldrarna anser är det bästa för ungdomen.⁶³ Det är problematiskt då det bör vara upp individen själv av att avgöra hur det ska gå till och med vem. Ghadimi och Löfgren-Mårtenson kommenterade att det fortfarande värderas högt att första gången ska ske inom en kärleksrelation. Däremot menade Giddens att de gamla normerna har förskjutits men inte upphört helt, vilket stämmer överens med resultatet då det är delade åsikter om normerna. De så kallade

⁶³ Ghadimi,2018, S.189.

ungdomsnormerna som Löfgren-Mårtenson belyste, handlade om att det finns två förhållningssätt av normerna och att det kan vara en framstående skillnad mellan ungdomarna.⁶⁴ Vi kan på så sätt tolka att tjejer påverkas mer av normerna eftersom de upplever i högre grad att de existerar. Det leder till att det kan utvecklas en press hos tjejerna angående sexdebuten då de normer och förväntningar som finns för tjejer verkar förekomma mer än för killarna. Detta överensstämmer även med ordassociationen, då alternativet 'obrydd' (anser att det inte spelar någon roll med när eller vem det är med) var procentuellt mer maskulint än feminint, vilket båda könen konstaterade. Det leder i sin tur till att det var 44% killar och 38% tjejer som inte ansåg att det fanns någon press att ha sexdebuterat i deras umgängeskrets. Som tidigare nämnt i resultatdelen gavs det flera fria svar som går att tolka som att en del ändå upplever en press i deras umgängeskrets. Exempel från respondent (mellanstor kommun i södra Sverige)

Jag tar det lite åt andra hållet. Vi i min vänkrets talar ganska öppet om sex, och jag är den enda som egentligen är oskuld. Mina vänner antar att jag har haft sex och jag tror att de kanske hade pratat annorlunda om de visste att jag egentligen är oskuld. På det sättet behandlas någon som har haft sex på ett annat sätt, att andra känner sig mer bekväma (om det nu är rätt ord) att prata om sex med någon som haft det.

Citatet ovan behöver inte indikera att det finns en press som florerar kring dem, men det går att tolka det som att personen inte väljer att dela med sig för att inte uteslutas ur gruppen. Dock kan det i sin tur tolkas som att det finns en press överlag för att 'passa in'. Normerna och pressen går även att koppla till huruvida det anses vara mer maskulint eller feminint att det är frivilligt att ha sex eller att välja att avvakta med sex. Där svarade majoriteten att valet att ha sex är 'både maskulint och feminint eller varken eller'. Detta bekräftar delvis tidigare nämnda, att det är skillnader om hur de förhåller sig till normer beroende på kön, däremot bekräftas det då de inte upplever press till att sexdebutera. När det kom till att avvakta med att ha sex ansågs det vara mer feminint än maskulint enligt både tjejer och killar. Det gick även att avläsa att fler tjejer som såg det feminint till att känna social press till att inte ha haft sex jämfört med killarna, som såg det som maskulint att känna social press när personen inte har haft sex. Angående

⁶⁴ Löfgren-Mårtenson, 2018, S.116–117.

ungdomssexualitet lyfte Löfgren-Mårtenson att det kan korsas av ett antal motstridiga diskurser om sexualitet och kön⁶⁵, vilket kan vara ett resultat av att tjejer och killar upplever normerna och pressen olika. Enligt en del av eleverna kan det ovanstående beror på vilken grupp person ifråga tillhör.

En koppling till socialkonstruktivismen kan synliggöras när en händelse tolkas av en person i en grupp, som i sin tur sprider det vidare och blir näste persons subjektiva uppfattning. Således skapas en attityd hur det ska vara, när det bör ske och hur en press kan uppstå inom en grupp. Pressen som killar kan uppleva inom sin grupp kan tyda på att det finns en attityd gentemot någon som har haft sex kan få mer status, anses som cool och erfaren.⁶⁶

Något som noterades under genomgången av resultaten och som nämndes ovan, var betydelsen av gruppen, att ha gruppmedlemskap. Det visar att det är viktigt med gruppmedlemskap. Beroende på vilken grupp de syftade på kunde det skilja sig hur attityder och språkbruk var. Det kan finnas olika jargonger och uttryck inom vissa grupper. Det finns vissa punkter som anses vara viktigare inom en grupp än vad det kan vara i andra grupper. Exempelvis nämnde några respondenter⁶⁷ hur en grupp kan skämmas om någons sexualitet, både på någons bekostnad men även i samtycke av personen ifråga. Det kan således vara skillnad med en grupp bestående av endast killar eller tjejer, samtidigt som det också påverkas om gruppen anser sig ha samma sexuella läggning. Från vad som kunde tolkas ur resultaten var att de som avviker från normerna inom gruppen eller i skolan kan få konsekvenser såsom olika stämplingar eller uteslutande ur gruppens samtal. Eleverna ansåg att de inte lägger större vikt vid att veta om hen är sexuellt aktiv eller inte. Däremot visade citat på föregående sida att den grupp hon tillhör antar att hon har haft sex vilket leder till att hon kan inkluderas i gruppens gemenskap gällande sex. Därmed kan vi se att det motstrider resultatet eftersom det påverka vad individen väljer att dela med sig till gruppen. I rädsla av att bli exkluderad väljer personen att inte berätta för gruppen. Det är upp till individen själv att avgöra, dock kan det leda till att

⁶⁵ Löfgren- Mårtensson, 2018, S.116.

⁶⁶ Se Diagram 6 och 7

⁶⁷ Se Diagram 7

personen tillslut upplever en press som resterande av gruppen inte förstår att de bidrar till.

7.2 Attityder gentemot sex och sexualitet

När det kommer till attityder kopplat till sex och sexualitet gick det att avläsa att det var en tydlig majoritet som ansåg att det som anses vara första gången en person har sex är när det är penetrationssex. Det var en minoritet som ansåg petting som sex. Nackdelen med enkäten som metod är att det inte gick att ställa följdfrågor till varför de ansåg detta. Möjligtvis att de normer och attityder som länge har cirkulerat i samhället, är de som har satt upp dessa ramar. Enligt Carpenter är detta problematiskt eftersom det är en heteronormativt då det endast inkluderar de som haft den typen av sex, alltså blir de som exempelvis har haft oralsex exkluderande.⁶⁸ Fast om de själva anser att oralsex är sexdebuterande, men om gruppen och samhället inte bedömer det, räknas det in i sexdebuten då? Som tidigare nämnt lyfte Carpenter individens identitet och menar att det bör avveckla oskulförlusten som penetrationssex, och istället lägga fokus på att personen själv får välja hur sexdebuten ska definieras.⁶⁹ Den själva övergången är individens egna att avgöra ifall det är sexdebut eller inte. Det kommer därmed krävas att fler är medvetna om att sex inte endast handlar om vaginalt samlag utan att det innefattar flera olika former av sex. Detta kan ses som en kunskapsbrist hos eleverna om de inte är medvetna om det. Dock kan frågan ställas: om de ändå är informerade om att sexdebuten inte endast behöver ske genom penetrationssex, kommer eleverna ändå se oralsex som debuterande? Ansvarsområdet för att sprida kunskapen ligger hos institutionerna som lär ut om sex och samlevnad samtidigt som det är upp till vuxna i samhället, såsom lärare och föräldrar, att informera om det. Frågan kan ställas ifall vuxna själva är medvetna om det. Eftersom den heteronormativa miljön ständigt förändras så är det möjligt att heteronormerna reproduceras av föräldrar.⁷⁰

7.2.1 Sexuellt aktiv eller inte

⁶⁸ Carpenter, 2001, S.137.

⁶⁹ *ibid.*

⁷⁰ Löfgren-Mårtenson, 2018, S.122.

Vidare kan vi utveckla frågan angående huruvida det var många som inte brydde sig om ifall andra är sexuellt aktiva eller inte. Som tidigare nämnt är det flera som delvis instämmer men majoriteten som anser motsatsen.⁷¹ Kan det handla om att det är en förhoppning hos sig själv, att dem hoppas att ingen bryr sig. Att det i grund och botten inte spelar någon roll om vetskapen om andras sexuella aktivitet. Däremot kan detta ifrågasättas då de själva gav exempel och belyste på hur människor blir annorlunda behandlade.

Både Milles och Haslanger belyser hur språket påverkar den vardagliga kunskapen och den sociala relationen. Eftersom majoriteten av respondenterna använder oskuldsbegreppet och flertalet av de kvinnliga respondenterna använder just att de ”förlorade oskulden” blir således att någon har tagit den ifrån dem. Tjejen kan då förväntas vara den som är passiv och inte för sexuellt aktiv. Om hon är avvikande från denna norm kan det leda till ryktesspridning såsom ’slutshaming’⁷² menade en del respondenter. Här kan vardagskunskapen och således attityden att en tjej som avviker från normen uppleva ett negativt stigma.

Resultatet visade att respondenterna inte brydde sig om huruvida någon var sexuellt aktiv eller inte, däremot visade det sig i ordassociationen att det var mer maskulint att vara ’obrydd’ om vem eller hur det gick till, än vad det var feminint. Därav kan vi se att kopplingen mellan att det ansågs vara feminint att bry sig om vem personen har sex med och hur det går till, och om personen avviker från det finns det konsekvenser, vilket bekräftar diagram 2. Om individen har sexdebuterat så kan det påverka hens roll i gruppen. Personen kan inta rollen som erfaren och har svar på frågor angående sex. På så sätt menar en del respondenter att hen kan delta i flera samtal än vad en person som inte har haft sex kan göra. Det leder till att de som inte har haft sex möjligtvis utesluts ur samtalet fastän det inte finns något som säger att personen ifråga inte har kunskaper om sex. Exempelvis utesluts personen från diskussioner som sker i grupp såsom i skolan, på fester eller inom fritidsaktiviteter. I dessa olika sammanhang kan även flera normer

⁷¹ Se Diagram 3 & 4

⁷² ”Slutshaming” kallas det när man försöker få någon, vanligtvis en kvinna, att skämmas för att sexuellt ha betett sig på ett sätt som av tradition inte ses som acceptabelt.

korsas och påverka hur samtalet flödar bland dem. En elev beskrev hur en person kan bli annorlunda behandlad när personen har haft sex genom hur deltagandet i grupp påverkas.

De får delta i frågor om favoritställningar, hur många de har legat med och vem som var bäst o.s.v. medan de som inte har haft sex blir uteslutna ur sådana diskussioner. Och eftersom många unga ofta pratar om sex kan det göra att man inte får delta i många diskussioner på framförallt fester men också vid andra tillfällen.

Det var även flera som beskrev att personen som haft sex anses vara mer mogen, erfaren och på så sätt får mer respekt, eftersom personen har kunskap och blir den som får frågor om sex i gruppen. Ytterligare var det en som sa "Man drar de som haft sex över en kant och de personer runt omkring tror att man kan allt när det gäller sex." Det kan alltså också vara så att personen som har haft sex inte alls har mer kunskap, utan det är vad alla tror. Det kan påverka hur en person ses av gruppen och blir behandlad efter det, eftersom kunskap och erfarenhet som de andra inte har i gruppen anses vara coolt och respektfullt och därför blir de som inte har debuterat motsatsen, okunniga, mindre coola.⁷³

En respondent svarade

Vissa sammanhang och sociala kretsar blir det typ negativ stigma att inte haft det och då kan de som har haft sex bli behandlade bättre, bara vissa umgängen dock inget jag upplever personligen men vet förekommer

Ytterligare svar från en respondent

Man får väldigt ofta uppmärksamhet i form av frågor eller blickar när man säger att man är oskuld om ingen annan är det. Man kan få kommentarer som "oj, det trodde jag inte om dig" eller "det märks inte att du är oskuld".

Här kan vi se att det finns en förväntning om att en person ska debutera och en attityd gentemot personers sexualitet. Båda lyfter tillfället just i grupp och hur det kan uppfattas. Förväntningen att en person som har haft sex ska ses som mer erfaren och mogen blir således tydlig i kontrast med en person som uppger att hen inte har haft sex. Trots detta anser eleverna att det inte finns någon slags press med att ha haft sex i deras

⁷³ Carpenter, 2001, S.128.

umgänge. Detta behöver däremot inte betyda att det inte finns en generell press att sexdebutera inom skolan och under gymnasietiden.

7.3 Språkanvändning

Ghadimi, Christianson och Eriksson ansåg att oskuld förlusten endast berör tjejer och kvinnor och inte det manliga könet⁷⁴, vilket skulle innebära att killar inte påverkas och inte deltar i kontexten, fastän de använder begreppet. Majoriteten av ungdomarna använde sig av förlorade/tappade/blev av med oskulden när de uttryckte sinsemellan. Det faktum att flera killar använder sig av oskuld-begreppet motstrider Ghadimi, Christianson och Eriksson argument. Christianson och Eriksson menar däremot att tjejer och kvinnor påverkas mer eftersom det är dem som blir ett subjekt i den patriarkala strukturen, och på så sätt ska anpassa sig till detta och dess konsekvenser mer än vad killar gör. Ungdomar idag refererar fortfarande till att de blev av med oskulden eller något som gått förlorat möjliggör värdeladdningen av första gången någon har sex. Oskuld kan delvis förstås som en negativ effekt idag då det hanteras som något som du förväntas bli av med, nått som går förlorat. Därmed upprätthålls förväntningarna och myterna kring sexdebuten bland ungdomarna.

Det fanns även en skillnad gällande språkanvändning. Flera killar använde sig av 'jag fick ligga' medan flera tjejer använde 'jag hade sex'. Kan detta bero på de könsnormer och förväntningarna som finns hos respektive kön? Att en kille förväntas att ha en attityd när det kommer till sex. Resultatet bekräftade denna attityd som förväntas vara bland killar, då de beskrev sina uttryck med " Bror, jag gjorde det idag", "I've been fucked a bad bitch". Medan en tjej gav ett förslag på uttryck: " Igår hade vi sex för första gången", vilket då var en skillnad mot killarna som uttryckte sig i singular, jag och inte i plural, vi. På så sätt kan det sistnämnda uttrycket anses bättre då innehållet har en mer överensstämmande innebörd med verkligheten, för sex är mellan två personer. Det behöver inte vara ett samband men det kan däremot synliggöra en attityd bland tjejer och killar. Konceptet av att en tjej förlorar sin oskuld och det är en kille som tar

⁷⁴ Ghadimi, 2016, S.176. och Christianson och Eriksson, 2004, S.321.

hennes oskuld kan på ett sätt förstås som kvarliggande. Då killarnas attityd pekade på en kaxig och hävdande mer än tjejernas.⁷⁵

7.3.1 ”Jag sexdebuterade?”

Ett resultat som var tydligt var att det var väldigt få som använde sig av begreppet sexdebut, det var ungefär 4%. Det var runt 42% av alla killar, 41% av alla tjejer och 33% av de som identifiera sig som varken kille eller tjej som var bekanta med uttrycket sexdebut.⁷⁶ Varför är det flera som är bekanta med sexdebut men att det är få som använder det? Vad kan det beror på? När jag besökte en av skolorna och talade med eleverna fick jag som svar och uppfattning att sexdebut kändes för seriöst enligt dem. En del skrattade när de hörde ordet och menade på att det inte var nått de skulle använda. Vad kan problematiken vara med ett uttryck är för ’seriöst’? Kan det handla om att sexdebut kan få för tung intention när det handlar om ett ämne gällande sex och sexualitet? Varför anser de att begreppet inte är användbart för dem kan bero på flera olika anledningar, möjligtvis kan det vara att de inte är införstådda med problematiken av oskulds-begreppet. Här skulle jag vilja lyfta kritik till min egen studie då jag i efterhand hade velat ställa mer följdfrågor kring deras förståelse av oskulds-begreppet och sexdebut.

7.3.2 Attitydundersökningens möjliga påverkan

En positiv aspekt med min enkätundersökning var i samband med frågan om personen hade kommit i kontakt med sexdebut-begreppet innan min enkät, var att några svarade i stil med, 'nu är jag bekant med det.' På så sätt skulle jag vilja säga att enkäten har haft en slags inverkan hos eleverna. Det kan i sin tur leda till att begreppet sprids vidare när de talar med varandra. Det skulle även kunna leda till att debatten om oskulds-begreppet sätts igång mellan eleverna, där de själva kan ifrågasätta om de anser att det finns en problematik med hur det används och hur det kan påverka.

⁷⁵ Se Diagram 1 – fria svar

⁷⁶ Se Tabell 3

Det är även viktigt att belysa hur eleverna har kommit kontakt med begreppet sexdebut. Dels för att se hur det florerar men även för att förstå var fokusen bör ligga för framtida spridning och arbete. I resultatdelen redovisades det att de institutioner som arbetar aktivt med detta är de som kommer i kontakt med ungdomar och arbetar för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, såsom skolsyster och UMO.

7.4 Begreppsdesign: revidering & analys av oskuld

För att återkoppla till Haslangers teori om hur språket konstruerar vår vardagskunskap kommer begreppsdesignen redogöras. Enligt Haslanger måste begreppet oskuld ifrågasättas för att kunna analysera och klargöra huruvida vi behöver det eller inte.

De tre frågorna som kommer verka för begreppsdesignen är:

- Vad är syftet med begreppet samt hur konstrueras det av gymnasieeleverna?
- På vilket sätt utmanas begreppet oskuld i relation till uppfattning av sex och sexualitet?
- Finns det begrepp som sköter uppgiften bättre och kan därmed kan inta en ersättande roll?

7.4.1 Syftet med oskulds-begreppet och konstruera

Eftersom det redan existerar flertal varierande alternativ för att tala om att en person har haft sex för första gången, anser jag att det inte är nödvändigt att definiera ett nytt begrepp utan istället att analysera och revidera själva syftet med begreppet. Syftet utifrån Christianson och Eriksson och RFSU är att oskuld innebär att begränsa kvinnans handlingsutrymme och upprätthålla uppfattningar och myter om i synnerhet kvinnans sexualitet. Begreppet oskuld konstrueras ofta ihop med att förlora, tappa eller bli av, och kan därmed innebära ett stigma, en gåva eller en utvecklingsprocess. Det kan förstås både som missgynnsamt och gynnsamt för båda könen. Beroende på vem vi talar med så kan en del uppleva att det finns en poäng med begreppet utifrån historiska och kulturella aspekter, som egentligen är förlegat, då det är utav äldre normer och

föreställningar. En fråga vi kan ställa oss är ifall oskulds-begreppet har samma negativa uppfattning som det hade förr? Ungdomarna som konstruerar det kanske inte uppfattar det som negativt och får således inte någon negativ påverkan. Går det att avfärda begreppet på den grunden? Möjligtvis inte, likväl eftersom oskuld innebär till viss del en ogynnsam uppfyllelse, då motsatsen syftar till att sätta personen i skuld och exkluderande, kan vi på den grunden hävda att syftet och poängen att använda begreppet är ofullständigt.

7.4.2 Begreppets uppgift och utmaning

Med resultatet från enkäten kan vi se att begreppets används väl utav respondenterna, oavsett kön. Däremot utmanas det utav andra begrepp som möjligen sköter uppgiften att beskriva första gången någon har sex bättre, ett mer neutralt och inkluderande sätt. Eftersom begreppet oskulds uppgift och bakgrund är heteronormativt och uteslutande för personer som exempelvis är bisexuella eller pansexuella kommer därför inte debutera via ett vaginalt samlag. Sex innefattar inte bara vaginalt samlag och det behöver därför inte anses som den ända formen av debut. På så sätt uppfyller det en typ av uppgift men som inte är rättvis och i längden inte hållbar. Utifrån fria svar kunde vi utläsa att när de skulle associera med en person som inte har haft sex, dök oskulds-begreppet upp tillsammans med uttryck som kan tolkas som nedvärderande. Exempelvis: ”Dem blir utfryssta, segt att vara oskuld”, ”... behandlar folk med oskulden kvar på ett speciellt sätt.” och ”Man behandlas som en oskuld, en värdelös svag person.”. Utifrån detta bekräftar en del av eleverna att det finns negativa komponenter i oskulds-begreppet när andra talar om en person som inte haft sex.

Som tidigare nämnt finns det flera olika begrepp som sköter uppgiften bättre än oskuld, såsom: ligga, ha sex, jappa, sexdebut. Därför är det inte nödvändigt att ha kvar oskulds-begreppet eftersom det finns så pass många olika begrepp som kan syfta på en mer inkluderande och icke dömande attityd. Om vi anser att vi inte behöver det, varför uttrycker sig ungdomarna med det i så pass stor utsträckning? Här uppstår det en krock. För om det är mindre press bland ungdomar idag när det kommer till sex och färre anser att det inte existerar några normer, som inte hindrar personer att uttrycka sin sexualitet. Behöver vi då revidera oskulds-begreppet? Enligt Haslanger sköter inte begreppet sin uppgift till fullo och är därför i behov av revidering. Eftersom ligga, ha sex och

sexdebut syftar till ett mer inkluderande förhållningssätt och inte något som går förlorat eller att en person sätts i skuld när hen har debuterat.

I enlighet med Haslangers teori om att språket är ett resultat av mellanmännisklig interaktion och kollektivt uppförande. Där vardagskunskap är lärd och sammanhållen socialt mer än det är naturligt. Att ha sex för första gången kan ses utifrån en naturlig bemärkelse, där en tydlig majoritet av ungdomarna såg penetrationssex som debuterande. Detta minimerar inkluderandet av andra sexvarianter som något debuterande, således förblir den heterosexuella debuten normen. Första gången tillhör även ett socialt utbyte, eftersom det handlar om hur de talar med varandra och om varandra. Enligt Carpenter så övergår personen ifråga sin passage från personlig identitet till social identitet.⁷⁷ Där andra skulle kunna hävda att det handlar om att person går från ungdom till 'vuxen'. Om konsekvensen blir att personen som avvaktar med att ha sex blir försatt i en kontext som nedvärderande och uteslutande blir detta vardagskunskap som accepteras mellan individer och grupper. Denna vardagskunskap blir således normen i skolan, oberoende av vilket kön hen tillhör, att ha sexdebuterat i gymnasiet är vad som bedöms som normen. Genom att utmana traditionella definitioner av oskuldsförlust kan individer och sociala grupper bidra till att förändra rådande kriterier för att tilldela social identitet och möjligen också främja en större social rättvisa.⁷⁸ RFSU utmanar och hävdar att sexdebut sköter uppgiften bättre eftersom det beskriver och förklarar handlingen bättre. För att utmana oskulds-begreppet måste RFSU övertyga ungdomarna om varför och hur begreppet sexdebut är bättre.

7.4.3 Brist på slagkraft?

Om vi nu utgår från premissen att begreppet oskuld är ofullständigt och behövs ersättas så hävdar Milles 'feministiska språkplanering' att vi ska få igenom sexdebut-begreppet och ersätta oskulds-begreppet behövs det en stark ideologisk faktor för att få med folket samt få en stor spridning. Eftersom eleverna inte verkar vara medvetna om problematiken med oskuld-begreppet, eller att det finns ett aktivt agentskap att ersätta med begreppet sexdebut bör vi se över till de ansvarsområden som kan förmedla denna

⁷⁷ Carpenter, 2001, S.137.

⁷⁸ *ibid.* S.128.

ersättning. Milles menar då att vi måste lägga en större aktivitet vid detta. I föregående underkapitel nämndes det hur eleverna har kommit kontakt med sexdebut-begreppet. Dessa var UMO, lärare, föräldrar och samtal med andra ungdomar. Det var även elever som nämnde populärkultur, vilket kan vara en ingång som möjliggör att sexdebut-begreppet introduceras utan att det blir förhållandet mellan en vuxen och en ungdom, således ett mindre ansträngt tillstånd.

Oskulds-begreppets utbredda användning idag anses utifrån Ghadimi och Carpenter som problematiskt, däremot vill jag hävda att eleverna kanske inte är medvetna om den problematik som begreppet bär och betydelsen av användningen samt vad för föreställningar det upprätthåller. Möjligtvis anser de att det inte är problematiskt, eftersom de själva anser att de inte lägger någon vikt om andra personers sexuella aktivitet. Är det då nödvändigt att ersätta ett begrepp om det inte anses ha samma negativa påverkan som dess historiska bakgrund?

7.4.4 Resultat av begreppsdesign i komprimerad form

De tre frågorna som kommer verka för begreppsdesignen är: 1) vad är syftet med begreppet samt hur framställs det av gymnasieeleverna 2) På vilket sätt utmanas begreppet oskuld i relation till uppfattning av sex och sexualitet 3) hur kan vi med bakgrund till detta föreslå en ersättning av begreppet

Begreppet behöver ett ramverk som inte exkluderar och istället ser över skillnader och likheter.

- Syftet med oskulds-begreppet har negativ laddning men beroende på vem som använder det kan det uppfattas som positivt. Bland gymnasieeleverna var det dels något som upplevdes som positivt och viktigt samt kunde skapa grupptillhörighet och samtal. Det kunde även innebära ett stigma där båda könen påverkades.
- Begreppet utmanades på så sätt av elevernas enkätsvar eftersom de hade en positiv inställning, upplevde mindre press och mindre normativ uppfattning av sex och sexualitet gentemot vad tidigare undersökningar angett.

- Även att eleverna anser att oskulds-begreppet inte är i behov av att ersättas visar det på motstridigheterna och osäkerheten inom debatten. Mängden av olika uttryck för att beskriva att någon har haft sex för första gången möjliggör att det inte finns stort behov.

Med beaktning av ungdomarnas utbredda användning av oskuld-begreppet, borde vi kunna fylla begreppet med en annan funktion än den gamla traditionella. Innebörden bör verka för ett mer inkluderande engagemang, som inte syftar till att sätta en person i skuld, begränsa personens handlingsutrymme eller sexuella utveckling. I linje med RFSU:s motivering för sexdebut-begreppet bör innebörden för oskulds-begreppet fylla en liknande funktion. Därigenom kan vi göra oss av med oskuldsinnebörden och ersätta det med den funktion som är icke normativt och inta en mer progressiv, neutral roll. Därmed kan ungdomars förväntningar och uppfattningar fortsätta gå i det spår av liberal och inkluderande inställning till sex och sexualitet.

8 Sammanfattning och diskussion

Syftet med studien var att ge ökad förståelse för gymnasieelevers attityder och språkbruk gällande sex och sexualitet, men även att fylla eventuella glapp som råder i den nuvarande kontexten. Genom att tillämpa Sally Haslangers och Karin Milles socialkonstruktivistiska utgångspunkt på enkätundersökningen synliggjordes förlegade normer som än idag kan påverka ungdomarnas sexuella utveckling. I synnerhet är det tjejer som anser att de har normer att förhålla sig till. För att återkoppla till min huvudsakliga frågeställning: *hur kan vi genom socialkonstruktivistiskt perspektiv förstå hur gymnasieelever i Sverige ser på sex och sexualitet idag?* Så kan vi genom socialkonstruktivism se vikten av gruppanshörighet och gruppens samtal. Individens betydelsefulla värde att kunna passa in i en grupp, vad de har gemensamt och hur de talar till varandra. Detta påverkar sedan hur attityderna skapas mellan dem, vilket leder till hur köns- och ungdomsnormer sammanflätas. Språkbrukets inverkan får således en uppgift att upprätthålla attityderna. Då en del av respondenternas värdeladdade uttryck var med en ogynnsam innebörd, så kunde en hävdande och kaxig attityd synliggöras bland killarna.

Jag blev positivt överraskad att det inte var så pass många respondenter som ansåg att det finns normer om hur första gången ska gå till. Samt att de inte upplever social press till att sexdebutera i särskilt utsträckning. Det bekräftades även genom att majoriteten ansåg att det aktiva valet att sexdebutera inte var könsladdat. När det kom till språkbruket var det vissa resultat som gjorde mig personligen förvånad. Dels att oskulds-begreppet förekommer bland killar i en större utsträckning, och även hur sexdebut inte har fått ett tydligt genomslag.

Oskulds-begreppets inverkan har inte samma negativa effekt som dess bakgrund hos ungdomarna idag. Men att fortsätta utmana och förändra oskulds-begreppet och dess kontext kan möjliggöra att fler unga blir medvetna om sina sexuella och reproduktiva rättigheter, samt hur ett begrepps innebörd kan påverka individens syn på sin egen sexualitet och andras sexualitet. Oskulds-begreppet tycks inte ha en så pass negativ

effekt hos ungdomarna och alltså finns det ingen ambition för att begrava det. Eftersom det finns så otaliga uttryck att beskriva första gången någon har sex är behovet av ersättning av begreppet oskuld inte nödvändigt. Vad som kan tilläggas med begreppet sexdebut är att det kan anses vara för seriöst för ungdomar att använda i vardagen. Däremot bör vi byta ut innehållet av oskuld-begreppet och fylla den med funktion som RFSU vill att sexdebut-begreppet ska fylla. Med hjälp av Milles teori synliggjordes bristen på slagkraft och publik för ersättningen av oskuld till sexdebut. Undersökningen kan ses som att den bidrog till att öka medvetenhet av begreppet sexdebut och problematiken med hur vi talar om första gången någon har sex. Om vi då utgår från att flera elever nu är bekanta med begreppet sexdebut, möjliggörs ytterligare diskussion och ifrågasättande när eleverna kommer i kontakt med sex och sexualitet. Om motiveringen av att ersätta oskuld fortfarande finns, anser jag att skolan blir en viktig utgångspunkt för det fortsatta arbetet med etablering av begreppet sexdebut.

För vidare forskning hade det varit intressant att studera varför ungdomar idag har en så pass konservativ bild av begreppet oskuld och dess innebörd. Eftersom mitt metodval begränsade följdfrågor och utveckling av svar hade en intervjustudie vart intressant, både med ungdomar men även de institutioner som aktivt arbetar med att öka kunskap om sexuella och reproduktiva rättigheter.

Referenser

Att möta patienter som söker för oro kring oskuld och heder, 1. uppl., Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK), Uppsala universitet, Uppsala, 2011

Bernau, Anke, *Virgins: a cultural history*, Granta, London, 2007

Burr, Vivien, *Social constructionism*, 2. ed., Routledge, London, 2003

Christianson Monica och Eriksson Carola, ”Myter om mödomshinnan – en genusteoretisk betraktelse av mödomshinnans natur och kultur” i: Hovellius, Birgitta & Johansson, Eva E. (red.), *Kropp och genus i medicinen*, Studentlitteratur, Lund, 2004

Ghadimi, Mariet ”*Om kravet på oskuld*” i ”Samhällskroppen - om samhälle, kön och sexualitet: Ett kunskapsmaterial för lärare i samhällsorienterande ämnen i grundskolan och gymnasieskolan” av Katarina Lindberg och Hans Olsson, RFSU ISBN 978-91-85188-60-4, 2016

Hovellius, Birgitta & Johansson, Eva E. (red.), *Kropp och genus i medicinen*, Studentlitteratur, Lund, 2004

Howard, Laken “Why Are We Still So Obsessed With The Concept Of Virginity In 2018?” Bustle, Publicerad: 2018-09- 26, (Hämtad: 13/3/19)
<https://www.bustle.com/p/why-are-we-still-so-obsessed-with-the-concept-of-virginity-in-2018-11772168>

Häggström- Nordin, Elisabet och Mattebo, Magdalena Det romantiska heterosexuella kärlekskomplexet *Ungdomar, sexualitet och relationer* i Häggström-Nordin, Elisabet & Magnusson, Chris (red.), 2. [utökade och uppdaterade] uppl., Studentlitteratur, Lund, 2016

Knöfel Magnusson, Anna, ”*Slidkransen: Frågor, svar och myter kring mödom och oskuld*” RFSU, 2009, ISBN 978-91-85188-41-3 S.17.

Löfgren-Mårtenson, Lotta, ”*Att förstå sexualitet utifrån sociala och kulturella perspektiv*” i ”Samhällskroppen - om samhälle, kön och sexualitet: Ett kunskapsmaterial för lärare i samhällsorienterande ämnen i grundskolan och gymnasieskolan” av Katarina Lindberg och Hans Olsson, RFSU ISBN 978-91-85188-60-4, 2016

Milles, Karin, ”*Feminist language planning in Sweden*” 2011, Vol. 12 Issue 1, p21-33.13p.

Milles, Karin, *Från maninnor till cyborger: Hur feminister har skaffat sig språklig makt*, 2017

Milles, Karin, Holmdahl, Jessica, Melander, Ida och Fugl-Meyer, Kerstin ” *Something that stretches during sex’: replacing the word hymen with vaginal corona to challenge patriarchal views on virginity*” 2018, Vol. 12 Issue 3, p294-317. 24p. 1 Chart, 2 Graphs.

Renklint, Sigrid, ”RFSU begraver oskulds begreppet” SVT, Publicerad: 2015-06-14
Uppdaterad: 2015-06-15 (Hämtad: 2019-03-13)

Riksförbundet för sexuell upplysning (RFSU)- ” Sex i tonåren”,
<https://www.rfsu.se/sex-och-relationer/for-dig-som-undrar/sex-genom-livet/sex-i-tonaren/> (Hämtad:2019- 04-15)

Sahlin, Ingrid, ”Sociala problem som verklighetskonstruktioner”. I Anna Meeuwisse & Hans Swärd (red.) *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Natur och Kultur, 2002

Tarihi, Yayın Geliş & Tarihi, Yayınlanma ”*The social construction of virginity in Turkish context: a theoretical perspective*”, Yildiz Technical University Department of Humanities and Social Sciences Graduate Student, 2015

Tjejjouren ”Oskuld – vad är det egentligen?”
Uppdaterad: 5 februari 2019 (Hämtad:2019-04-20)
<https://tjejjouren.se/tjejguiden/sex/oskuld-vad-ar-det-egentligen>

Vinter (2018), Katarina Wennstam. [Radioprogram] Producent: Erika Strand Berglund, Sveriges Radio, P1 25 december,
<https://sverigesradio.se/sida/avsnitt/1205645?programid=2071>

9 Bilaga

Bilaga 1.

Ger du samtycke till denna studie?

- Ja

1. Kön *

- Kvinna
- Man
- Annat

2. Gymnasieskola *

Språk, normer och attityder

3. Om du och dina vänner snackar med varandra om att ha haft sex för första gången, vilket/vilka av följande uttryck skulle förekomma mellan er då? Om inget av alternativen stämmer in så skriv gärna vilket/vilka uttryck du använder. *

- "Jag fick ligga för första gången igår"
- "Jag sexdebuterade igår"
- "Jag förlorade oskulden igår"
- "Jag hade sex för första gången igår"
- "Jag tappade oskulden igår"
- " Jag blev av med oskulden igår"
- Other:

4. Vad anser du är att ha haft sex för första gången? *

- Oralsex
- Penetrationssex
- Petting (smeksex)
- Other:

5. Upplever du att det finns normer om hur första gången ska gå till? T.ex. att det ska vara med en viss person och på ett viss sätt *

- Instämmer helt
- Instämmer i hög grad
- Instämmer delvis
- Instämmer inte alls

6. Upplever du att andra tycker det är viktigt huruvida du är sexuellt aktiv eller inte? *

- Instämmer helt
- Instämmer i hög grad
- Instämmer delvis
- Instämmer inte alls

7. Anser du att det är viktigt att veta om andra är sexuellt aktiva eller inte? *

- Instämmer helt
- Instämmer i hög grad
- Instämmer delvis

- Instämmer inte alls

8. Upplever du att det finns en press att ha haft sex i din umgängeskrets? *

- Instämmer helt
- Instämmer i hög grad
- Instämmer delvis
- Instämmer inte alls

9. Upplever du att personer som har haft sex behandlas annorlunda på grund av det? *

- Instämmer helt
- Instämmer i hög grad
- Instämmer delvis
- Instämmer inte alls

9a. Om du instämmer med ovanstående, kan du ge exempel på vad det skulle kunna vara?

10. Upplever du att personer som inte har haft sex behandlas annorlunda på grund av det? *

- Instämmer helt
- Instämmer i hög grad
- Instämmer delvis
- Instämmer inte alls

10a. Om du instämmer med ovanstående, kan du ge exempel på vad det skulle kunna vara?

Nedan listas några beskrivningar som är en ordassociation kring när personer haft eller inte haft sex för första gången. Här vill jag att du tar ställning till vilka beskrivningar som du associerar som feminint och/eller maskulint, eller inget av dem.

T.ex. kryssa i boxen med 'både och eller inget av dem' om du anser att båda eller ett av dessa passar in på beskrivningen.

11. En person som har haft sex för första gången *

	Feminint	Maskulint	Både och eller inget av dem
Frivilligt * Aktivt valt att ha sex			
Gruppsyck * Känt social press till att ha sex			
Kunnig * Uppfattas kunna mycket om sex			
Viktigt * Anser att det är viktigt att sexdebutera			
Obrydd * Anser att det inte spelar någon roll när eller vem det är med			
Mogen * Personen anses vara mogen för att den har haft sex			
Hög status * Får högre social status efter personen har haft sex			
Låg status * Får lägre social			

	Feminint	Maskulint	Både och eller inget av dem
status efter personen har haft sex			

12. En person som inte har haft sex för första gången *

	Feminint	Maskulint	Både och eller inget av dem
Frivilligt * Aktivt valt att inte ha sex			
Gruppträck * Känt social press till att inte ha sex			
Kunnig * Uppfattas kunna mycket om sex			
Viktigt * Anser att det är viktigt att sex-debutera			
Obrydd * Anser att det inte spelar någon roll när eller vem det är med			
Mogen * Anses vara mogen som väntar med att ha sex			
Hög status * Får högre social status för att den inte haft sex			
Låg status * Får lägre social status för att inte haft sex			

13. Använder du begreppet oskuld? *

- Ja
- Nej
- Ibland

14. Är du bekant med ordet sexdebut? *

- Ja
- Nej
- Other:

14a. Om svaret ovan var ja, vart och när har du kommit i kontakt med det?

15. Använder du begreppet sexdebut? *

- Ja
- Nej
- Ibland